

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Παναγόπουλος Παναγιώτης

Επιβλέπων Καθηγητής:
Πλυμάκης Σήφης

Κόρινθος, 2022

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER PROGRAMME IN
«GOVERNANCE AND PUBLIC POLICIES»

CIVIL PROTECTION IN GREECE:
FROM FAILURE TO REFORM

MASTER'S DISSERTATION

Panagopoulos Panagiotis

Supervisor:

Plymakis Sifis

Corinth, 2022

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «**Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα: από την αποτυχία στη μεταρρύθμιση**» του Παναγιώτη Παναγόπουλου αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητά του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την / /2022 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Πλυμάκης Σήφης
2. Φακιολάς Ευστάθιος
3. Παπάζογλου Εμμανουήλ

Αφιερωμένη
στους γονείς μου &
στον αγαπημένο μου θείο Γιάννη που «έφυγε» πρόσφατα
χάνοντας την μάχη με τον κορονοϊό.

Περίληψη

Στόχος της παρούσας εργασίας με τίτλο «Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα: από την αποτυχία στην μεταρρύθμιση» είναι να αναλύσει το Ελληνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζει την ιστορική του τεκμηρίωση, το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας και τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης αυτού του συστήματος. Ειδικότερα, εξετάζονται η οργανωτική δομή, ο σχεδιασμός σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, η συντονιστική λειτουργία, καθώς και η αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης και της εφαρμοσμένης έρευνας. Η ειδική αναφορά εστιάζει στο ρόλο των οργανωμένων εθελοντών πολιτικής προστασίας.

Πρόκειται για μία πρωτότυπη ανάλυση και διεισδυτική μελέτη, η οποία βασίστηκε στην άντληση ποιοτικών στοιχείων μέσω της ανάλυσης και κριτικής επεξεργασίας πρωτογενών (νομοθετικά κείμενα, επίσημα έγγραφα) και δευτερογενών πηγών (μελέτες, έρευνες, εκθέσεις, άρθρα και στοιχεία από έγκυρους διαδικτυακούς τόπους).

Λέξεις κλειδιά: *Πολιτική Προστασία, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, καταστροφές, κινητοποίηση, σχεδιασμός ετοιμότητας, κατάσταση έκτακτης ανάγκης.*

Abstract

The aim of this dissertation entitled "Civil Protection in Greece: from failure to reform" is to analyze the Greek Civil Protection System. In this context it presents its historical documentation, the regulatory framework of operation and the way of organization and administration of this system. In particular, the organizational structure, the planning at strategic and operational level, the coordination function, as well as the utilization of scientific knowledge and applied research are examined. The special report focuses on the role of organized civil protection volunteers.

This is an original analysis and penetrating study, which was based on the extraction of qualitative data through the analysis and critical processing of primary (legislative texts, official documents) and secondary sources (studies, articles, research, reports and data from reputable sites).

Keywords: Civil Protection, General Secretariat for Civil Protection, disasters, mobilization, preparedness planning, emergency.

Περιεχόμενα

Περίληψη	i
Abstract	ii
Περιεχόμενα.....	iii
Κατάλογος πινάκων	v
Εισαγωγή.....	6
1. Ιστορική τεκμηρίωση	10
2. Η οργάνωση του Ελληνικού Συστήματος Πολιτικής Προστασίας	18
2.1 Στρατηγικός (πολιτικός) σχεδιασμός	19
2.2 Δυναμικό και μέσα συστήματος Πολιτικής Προστασίας	21
2.3 Κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας	22
2.4 Επιτάξεις	23
3. Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής της Πολιτικής Προστασίας	24
3.1 Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού (ΔΕΕΣΠΠ)	24
3.2 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ).....	24
3.3 Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΚΣΟΠΠ)	28
3.4 Αποκεντρωμένη Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	28
4. Υποστηρικτικές Δομές Πολιτικής Προστασίας	30
4.1 Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΣΟΠΠ)	30
4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΣΟΠΠ) και Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΣΟΠΠ) των ΠΕ	31
4.3 Τοπικό Επιχειρησιακό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΤΕΣΟΠΠ)	33
4.4 Οργανικές μονάδες Πολιτικής Προστασίας.....	34
5. Διαχείριση πληροφοριών και Κέντρα Επιχειρήσεων.....	35
5.1 Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΣΚΕΔΙΚ)	35
5.2 Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων (ΕΣΚΕ).....	36
5.3 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΚΕΠΠ)	37
5.4 Λοιπά Κέντρα Επιχειρήσεων (ΚΕΠΙΧ)	37
6. Κινητοποίηση Πολιτικής Προστασίας	39
6.1 Πριν τη θέσπιση του Εθνικού Μηχανισμού - Σχέδιο «Ξενοκράτης»	39

6.2	Σύμφωνα με τον Εθνικό Μηχανισμό	45
6.3	Σχέδια Πολιτικής Προστασίας	47
6.4	Πλαίσια Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΔΕΑ).....	51
7.	Λοιπές Δομές του Εθνικού Μηχανισμού	53
7.1	Δομές για την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης – Εκπαίδευση και κατάρτιση	53
7.2	Λοιπές Διοικητικές Δομές.....	59
8.	Εθελοντικές οργανώσεις και Πολιτική Προστασία	61
8.1	Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας.....	61
8.2	Προκλήσεις του συστήματος Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας.....	62
8.3	Ο ρόλος των ΟΤΑ α' βαθμού στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων	64
8.4	Ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων	64
8.5	Ο ρόλος των φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων	65
8.6	Κίνητρα προσέλκυσης εθελοντών	66
	Συμπεράσματα	68
	Βιβλιογραφία – Κατάλογος πηγών	74

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Γενικά Σχέδια Πολιτικής Προστασίας	49
---	----

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ο κόσμος βιώνει όλο και περισσότερο μεγάλες φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, ενώ και η υγειονομική κρίση αποτελεί ένα νέο παράγοντα που επηρεάζει τον τρόπο ζωής τόσο σε αναπτυσσόμενες όσο και σε ανεπτυγμένες χώρες. Οι καταστροφές επιφέρουν σοβαρές επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων, στην οικονομία και στο περιβάλλον. Οι επιπτώσεις αυτές δύναται να είναι μακροπρόθεσμες και πιθανόν μη αναστρέψιμες σε κάποιες περιπτώσεις (Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη, 2016). Η ανησυχία των ανθρώπων και των χωρών για τα ανωτέρω εντείνουν το ενδιαφέρον για δράσεις και πρακτικές που στοχεύουν στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων. Για την αντιμετώπιση των καταστροφών αλλά και πάσης φύσεως καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, η δημιουργία μηχανισμών Πολιτικής Προστασίας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο κάθε χώρας αποτέλεσε επιτυχημένη στρατηγική (Λέκκας & Ανδρεάδης, 2015).

Η Πολιτική Προστασία (Civil Protection) αναφέρεται σε ένα σύνολο διαδικασιών και δράσεων που καλύπτουν όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης μιας καταστροφής και οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία των ατόμων και του περιβάλλοντός τους από τις καταστροφές. Σχετίζεται με πολλές εφαρμοζόμενες πολιτικές, αξιοποιεί τις επιστημονικές και τεχνολογικές δυνατότητες διαφόρων επιστημών και ο σχεδιασμός της αντανακλά την υφιστάμενη πολιτική για τη μείωση της πιθανότητας εκδήλωσης αρνητικών επιπτώσεων από την εκδήλωση ενός φαινομένου ή συμβάντος. Διαμορφώνεται στο πλαίσιο της υφιστάμενης οργάνωσης του κράτους και η υλοποίησή της προϋποθέτει πολιτική δέσμευση, θεσμική ρύθμιση και κοινωνική συμμετοχή (Δανδουλάκη, 2011). Μπορεί να περιλαμβάνει τόσο προληπτικά μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων μελλοντικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ή καταστροφών, όσο και την παρεχόμενη κυβερνητική βοήθεια σε πληθυσμούς που βρίσκονται σε ανάγκη λόγω της εκδήλωσης έκτακτης κατάστασης ή φυσικής καταστροφής. Ανάλογα με τη φύση της καταστροφής, η βοήθεια μπορεί να λάβει διάφορες μορφές όπως, επιχειρήσεις αναζήτησης και διάσωσης, πυρόσβεση, εγκατάσταση ιατρικού προσωπικού, καθαρισμός νερού και προσωρινό κατάλυμα έκτακτης ανάγκης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο & Συμβούλιο της ΕΕ, 2021).

Ως ολοκληρωμένος κύκλος Πολιτικής Προστασίας ορίζεται διεθνώς ο κύκλος που περιλαμβάνει την πρόληψη (prevention), την προετοιμασία (preparedness), την έγκαιρη προειδοποίηση (early warning), την άμεση επέμβαση (rapid response), τη διαχείριση των συνεπειών (consequences management) και την αποκατάσταση (rehabilitation). Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει δράσεις και πολιτικές που αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κινδύνου σε πιθανή εκδήλωση ενός συμβάντος με καταστροφικές συνέπειες (risk assessment), τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό της πιθανότητας εμφάνισης του κινδύνου και τον μετριασμό των συνεπειών του (risk reduction), την αντιμετώπιση και διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης (emergency management), καθώς και τη λήψη μέτρων μετά την εκδήλωση μιας καταστροφής, για τον άμεσο περιορισμό της επιβάρυνσης των πληγέντων (disaster recovery) (Θεοδώρου, 2013).

Η Πολιτική Προστασία ως κρατικός φορέας έχει γενική αποστολή τη μελέτη, το σχεδιασμό, την οργάνωση και το συντονισμό της δράσης για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών, τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Αποβλέπει στην προστασία των πολιτών, του περιβάλλοντος και της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, των υπηρεσιών ζωτικής σημασίας, των υλικών και άυλων αγαθών από μείζονες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, που προκαλούνται από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές, κατά τη διάρκεια της ειρηνικής περιόδου (Καραμάνου, 2021).

Η ασφάλεια και η προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος αποτελούν βασικές συνταγματικές υποχρεώσεις κάθε σύγχρονου δημοκρατικού κράτους. Στην υποστήριξη αυτής της υποχρέωσης συστήνονται ειδικά (διοικητικά) συστήματα και μηχανισμοί, με σκοπό να οργανώσουν, να συντονίσουν, να κατευθύνουν και να διασυνδέσουν τους φορείς και τις υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης (κατά λόγο αρμοδιότητας), καθώς και του ιδιωτικού δυναμικού και μέσων για την επίτευξη του στόχου της πολιτικής προστασίας, με έναν ενιαίο σχεδιασμό και συγκεκριμένους κανόνες (Γκουντρίχου & Δανδουλάκη, 2017).

Στον σχεδιασμό ετοιμότητας της Πολιτικής Προστασίας, ο πολίτης θεωρείται ως ενεργός πολίτης που συμμετέχει στη μείωση της διακινδύνευσης καταστροφής και την αντιμετώπιση καταστροφής, ξεκινώντας από το οικογενειακό, το γειτονικό και το εργασιακό του περιβάλλον. Ιδίως οι δημόσιοι λειτουργοί, ως εκτελεστές της θέλησης

του Κράτους με σκοπό την εξυπηρέτηση των πολιτών, θεωρούνται πολύτιμοι πόροι του συστήματος Πολιτικής Προστασίας, και των ακολουθούμενων πολιτικών, αφού δύναται να συμμετάσχουν στη μείωση της διακινδύνευσης και την αντιμετώπιση της καταστροφής, από οποιαδήποτε θέση της δημόσιας διοίκησης και αν υπηρετούν (Καραμάνου, 2021).

Οι νέες προκλήσεις σε συνδυασμό με τις χρόνιες αδυναμίες του μηχανισμού διαχείρισης και αντιμετώπισης κρίσεων, όπως η επικάλυψη αρμοδιοτήτων, η απουσία συντονισμού μεταξύ των επιπέδων της διοίκησης, η μερική ανεπάρκεια σχεδιασμού και μέτρων πρόληψης και η μειωμένη αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών, οδήγησε την Ελλάδα στην πλήρη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Πολιτικής Προστασίας και στη δημιουργία του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων ((National Crisis and Hazard Management Mechanism, Nat-CHAMM).

Ο Εθνικός Μηχανισμός αποτελεί το πλαίσιο σύγκλισης των επιχειρησιακών, επιτελικών και υποστηρικτικών δομών Πολιτικής Προστασίας με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου εθνικού συστήματος κάθετης οργάνωσης που διέπεται από συγκεκριμένες καταστατικές αρχές και το οποίο καλύπτει όλο το φάσμα του κύκλου καταστροφών και κινδύνων (πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση, αποκατάσταση), λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρία (πληροφόρηση, ατομικά σχέδια διάσωσης, προσβάσιμες υποδομές κ.ά.).

Η παρούσα εργασία μελετά τον μηχανισμό της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό αναλύεται το Ελληνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας στο πεδίο των κινδύνων και καταστροφών. Ειδικότερα διερευνάται το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας και ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησης του συστήματος Πολιτικής Προστασίας της χώρας μας, δίνοντας έμφαση στον νέο Εθνικό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας.

Σημειώνεται ότι ο Νόμος θεσμοθετήθηκε πολύ πρόσφατα και για την εφαρμογή του απαιτούνται πλήθος εφαρμοστικών ρυθμίσεων, γεγονός που σημαίνει ότι ουσιαστικά δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή και ούτε υπάρχει πλήρης εικόνα για τον Εθνικό Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων που προβλέπει.

Η παρουσίαση του Ελληνικού Συστήματος Πολιτικής Προστασίας γίνεται αρχικά με την ιστορική του τεκμηρίωση. Ακολουθώς παρουσιάζεται το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας και ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησης αυτού του συστήματος. Η μελέτη επικεντρώνεται στην οργανωτική δομή, στον σχεδιασμό σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, στην συντονιστική λειτουργία, στην αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης και της εφαρμοσμένης έρευνας, ενώ ειδική αναφορά γίνεται στο ρόλο των οργανωμένων εθελοντών πολιτικής προστασίας.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στηρίχθηκε στην μελέτη πρωτογενών πηγών, σε νόμους του Ελληνικού κράτους καθώς επίσης και σε επίσημα έγγραφα. Επιπλέον έχουν χρησιμοποιηθεί επιστημονικές έρευνες από βιβλία, επιστημονικά άρθρα, μελέτες, εκθέσεις, καθώς και στοιχεία από έγκυρους διαδικτυακούς τόπους.

1. Ιστορική τεκμηρίωση

Από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα και σε ευθυγράμμιση με το διεθνές περιβάλλον διακρίνονται οι προσπάθειες του Ελληνικού Κράτους για την προστασία των πολιτών (Καραμάνου, 2021).

Το 1939 εκδίδεται ο ΑΝ 1954 (ΦΕΚ 405/Α) περί «Οργανώσεως της Πολιτικής και Οικονομικής Επιστράτευσης της χώρας». Πρόκειται για μια προσπάθεια του Ελληνικού Κράτους να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα σε περίοδο ειρήνης, έτσι ώστε να βρίσκεται σε ετοιμότητα και να μπορέσει να ανταπεξέλθει σε περίοδο πολέμου.

Το 1940 με τον ΑΝ 2372 (ΦΕΚ 16δ/Α) περί «Παθητικής Αεραμύνης της χώρας», γίνεται διάκριση των αρμοδιοτήτων των υπουργείων για ρυθμίσεις και μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία του αμάχου πληθυσμού, όπως κατασκευή κοινόχρηστων και ιδιωτικών καταφυγίων, εγκατάσταση συναγερμού σειρήνων, σύστημα συσκότισης, διάθεση σταθμών πρώτων βοηθειών, εκπαίδευση πληθυσμού, ασκήσεις κ.λπ. Το οικονομικό κόστος βαρύνει τους δήμους και τις κοινότητες, οι οποίοι φέρουν την ευθύνη της πυρόσβεσης, απολύμανσης και εξασφάλισης ύδρευσης.

Το 1954 με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 1339 κυρώθηκε το «Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της Χώρας», το οποίο καταργήθηκε το 1971 με το ΝΔ 857 «Περί αντιμετώπισης των εν ειρήνη εκτάκτων αναγκών της χώρας», το οποίο όριζε ότι τις αρμοδιότητες για την παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών τις έχει η κυβέρνηση δια του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και οι Νομαρχίες, ανάλογα με το επίπεδο της καταστροφής. Πρόκειται για μία από τις πρώτες προσπάθειες, μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο του Ελληνικού Κράτους να οργανώσει την προστασία των πολιτών του από φυσικές καταστροφές, ως απόρροια του καταστροφικού σεισμού στα Ιόνια Νησιά το 1953 που προκάλεσε 455 νεκρούς και 2.412 τραυματίες. Η εν λόγω ΠΥΣ αναθεωρήθηκε το 1971 με το ΝΔ 857/15-3-1071 (ΦΕΚ 57Α) περί αντιμετώπισης των εκτάκτων αναγκών της χώρας σε περίοδο ειρήνης.

Το 1968 με τον ΑΝ 368 περί «Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Ανάγκης», συναντάμε για πρώτη φορά στη χώρα μας τη σύσταση οργανωμένων συστημάτων για την προστασία του πληθυσμού σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης σε περίοδο ειρήνης, διαμέσου των διατάξεων για την Πολιτική Άμυνα οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν και

για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Υπεύθυνος για την παροχή οδηγιών και το συντονισμό των εμπλεκόμενων υπηρεσιών ορίστηκε ο Υπουργός Άμυνας¹.

Το 1974 έγινε μια προσπάθεια συγκέντρωσης και ενοποίησης των πάντων που αφορούν την Πολιτική Σχεδίαση Εκτάκτου Ανάγκης (ΠΣΕΑ). Για το λόγο αυτό εκδόθηκε το ΝΔ 17/2-9-1974 (ΦΕΚ 236Α) περί «Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης» με αντικείμενο τη διασφάλιση της Εθνικής Άμυνας σε περίοδο πολέμου και την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών σε περίοδο ειρήνης. Στον ορισμό της Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης και της Πολιτικής Άμυνας αναφέρεται πλέον ξεκάθαρα η αντιμετώπιση πάσης φύσεως καταστροφών και εκτάκτων αναγκών σε περίοδο ειρήνης. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, στη μέχρι τότε αποστολή της ΠΣΕΑ (για σχεδίαση και προγραμματισμό της οργάνωσης, προπαρασκευής και κινητοποίησης των Πολιτικών Δυνάμεων για την επιβίωση σε πόλεμο και την συμβολή στην Εθνική Άμυνα), προστέθηκε η αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών εν ειρήνη. Αρμόδιο για την παροχή κατευθύνσεων και το συντονισμό των δυνάμεων ορίζεται το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Στα Υπουργεία και τις Νομαρχίες συγκροτούνται οργανικές μονάδες ΠΣΕΑ στις οποίες προϊστάται απόστρατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων.

Το 1995 ο όρος «Πολιτική Προστασία» εισήχθη στο Ελληνικό δίκαιο για πρώτη φορά με το Ν.2344/1995 (ΦΕΚ 212Α) «Οργάνωση Πολιτικής Προστασίας και άλλες διατάξεις»². Με τις διατάξεις αυτού του Νόμου διαχωρίστηκε και στη χώρα μας η Πολιτική Προστασία από την Πολιτική Άμυνα και οι σχετικές αρμοδιότητες αντιμετώπισης μιας καταστροφής μεταβιβάστηκαν από τις στρατιωτικές στις πολιτικές δυνάμεις, ακολουθώντας τις διεθνείς τάσεις.

Για τη μετάβαση από την Πολιτική Άμυνα στην Πολιτική Προστασία συνέβαλλαν μια σειρά από καταστροφικά συμβάντα και η ανάγκη δημιουργίας νέων διοικητικών δομών, όπως ο καταστροφικός σεισμός της Θεσσαλονίκης το 1978 που οδήγησε στη δημιουργία της Υπηρεσίας Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων Βορείου Ελλάδος (ΥΑΣΒΕ). Στη συνέχεια, το 1983, με ομόφωνη απόφαση της Βουλής των Ελλήνων,

---

¹ ΑΝ 398/1968 περί «Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης», ο οποίος καταργήθηκε από το νεότερο ΝΔ 17/1974 (ΦΕΚ 236Α), όπως συμπληρώθηκε με το ΝΔ 708/7-11/1970 (ΦΕΚ 237Α).

² Όπως τροποποιήθηκε με το Ν.2347/1995 άρθρο 3 (ΦΕΚ 221Α). Μετά την ισχύ του Ν. 2344/1995 καταργήθηκε το ΝΔ. 17/1974 στο μέτρο που από το νεότερο νόμο ρυθμίζονταν θέματα που αφορούν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης που απορρέουν από φυσικά φαινόμενα ή τεχνολογικά γεγονότα. Παραμένει σε ισχύ σε ζητήματα ειδικά ρυθμιζόμενα από αυτό (ΝΣΚ 489/2001).

συστήθηκε ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), ο οποίος είχε ως αποστολή του την αντισεισμική προστασία της χώρας στις φάσεις της πρόληψης και της διαχείρισης εκτάκτων αναγκών, καθώς και την εποπτεία της αποκατάστασης. Με ευθύνη του ΟΑΣΠ εκδόθηκε το 1985 το Μεταβατικό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης «Ξενοκράτης-Σεισμοί» που αποσκοπούσε στην αποτελεσματική διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω σεισμού. Παράλληλα, θεσμοθετήθηκαν δομικοί κανονισμοί όπως ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός (ΓΟΚ) το 1985 (Ν.1577) και ο νέος Αντισεισμικός Κανονισμός το 1984. Μετά τον καταστρεπτικό σεισμό της Καλαμάτας το 1986, συστάθηκε το 1987 η Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΕΜΑΚ).

Αξιοποιώντας τη διεθνή εμπειρία και τις μορφές οργάνωσης άλλων κρατών, με την θέσπιση του μηχανισμού επιδιώχθηκε:

- η ανταπόκριση στην ανάγκη ενός ενιαίου σχεδιασμού σε μόνιμη βάση,
- η προετοιμασία του κράτους συστηματικά, επιστημονικά, ενημερωτικά, εκπαιδευτικά, τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό.
- η διασφάλιση του συντονισμού και η ενιαία δράση της δημόσιας διοίκησης κατά την αντιμετώπιση των φαινομένων,
- η επίτευξη της μέγιστης δυνατής κινητοποίησης των ανθρώπινων δυνάμεων, καθώς και των μηχανικών, των τεχνικών ή τεχνολογικών μέσων για την ελαχιστοποίηση των απωλειών.

Στα πλαίσια αυτά συστάθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ), προκειμένου να εφαρμόσει την κυβερνητική πολιτική στον τομέα της πολιτικής προστασίας και να κατευθύνει και να συντονίζει όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης σε κεντρικό επίπεδο (Υπουργεία, Οργανισμούς κ.ά.) και περιφερειακό επίπεδο (Περιφέρειες, Νομαρχίες, Δήμους). Οι φορείς που λειτουργούσαν μέχρι τότε εξειδικευμένα σε κεντρικό επίπεδο όπως ο ΟΑΣΠ, το Πυροσβεστικό Σώμα (ΠΣ), η Γενική Γραμματεία Δασών ούτε καταργήθηκαν, ούτε μεταφέρθηκαν. Συνέχιζαν να λειτουργούν στο ευρύτερο αντικείμενό τους και η ΓΓΠΠ συνεργαζόταν μαζί τους, ιδίως σε θέματα έρευνας και επιστημονικής γνώσης, προκειμένου να ενσωματώσει τα σχετικά πορίσματά τους στη γενικότερη στρατηγική της χώρας, ενώ κατά τη διάρκεια της αντιμετώπισης του φαινομένου συντόνιζε τη δράση τους. Βασική αρχή πάνω στην οποία στηρίχθηκε η οργάνωση για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν η συγκέντρωση της απόφασης-αποκέντρωση στη διάθεση

μέσων και στην κινητοποίηση των ανθρώπινων δυνάμεων. Έτσι, δημιουργήθηκαν δύο «χώροι» για άμεση επέμβαση. Το εθνικό στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και το περιφερειακό στη Νομαρχία ή την Περιφέρεια που εκδηλώνονταν ένα φυσικό φαινόμενο ή ένα τεχνολογικό γεγονός.

Αρμόδιος για το συντονισμό και τη δράση των κρατικών υπηρεσιών και την παροχή των κρατικών μέσων επί τόπου, ορίστηκε ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας. Η βασική αρμοδιότητα των Νομαρχών οριζόταν κυρίως για «την κινητοποίηση των νομαρχιακών υπηρεσιών, τη διάταξη και κινητοποίηση των ανθρώπινων δυνάμεων και τη διάθεση των μέσων αντιμετώπισης στο τοπικό επίπεδο, σε κάθε περίπτωση».

Το 1998 εκδόθηκε το σχέδιο «Ξενοκράτης» με σκοπό τη λήψη των ενδεικνυόμενων προπαρασκευαστικών και προληπτικών μέτρων για τη συντονισμένη κινητοποίηση των δυνάμεων πολιτικής προστασίας της χώρας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των καταστροφών και την παροχή κάθε δυνατής βοήθειας³.

Οι καταστροφικοί σεισμοί που εκδηλώθηκαν στη χώρα μας το 1995 και συγκεκριμένα στην Κοζάνη και στα Γρεβενά στις 13-5-1995 μεγέθους 6.6R και στο Αίγιο στις 15-6-1995 μεγέθους 6.1R αποτέλεσαν την αφορμή για το Εθνικό Σύστημα περί Πολιτικής Προστασίας. Ο μεγάλος σεισμός της Αθήνας το 1999, ανέδειξε αδυναμίες του υφιστάμενου συστήματος Πολιτικής Προστασίας και οδήγησε σε αναθεώρηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου με το Ν.2013/2002 (ΦΕΚ 102Α) περί «Αναβάθμισης της Πολιτικής Προστασίας»⁴.

Πρόκειται για ένα νομοσχέδιο που επιχειρούσε τη βελτίωση του τότε ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και όχι την εισαγωγή πρωτογενών ρυθμίσεων. Αποτέλεσε μια προσπάθεια αξιοποίησης της επτάχρονης εμπειρίας εφαρμογής του Ν.2344/1995, λαμβάνοντας υπόψη τις διοικητικές και άλλες αλλαγές που είχαν επέλθει και την πρόοδο των τεχνολογικών εξελίξεων. Με το νόμο αυτό εκφράστηκε η επιδίωξη της κυβέρνησης «να μεταφέρει την αρμοδιότητα, τους πόρους και την ευθύνη στο πιο κοντινό προς τον πολίτη επίπεδο διοίκησης που ταυτόχρονα είναι και το πιο κοντινό στο πρόβλημα επίπεδο διοίκησης», στα πλαίσια της αποκέντρωσης, δηλαδή την περιφέρεια και την αυτοδιοίκηση α' και β' βαθμού⁵.

---

³ ΥΑ 2025/1998 μετά την ισχύ της οποίας καταργήθηκε το ΝΔ 857/18-3/1971.

⁴ Όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το Ν.3051/2002 άρθρο 22 παρ 5α και το Ν. 3613/2007 άρθρο 18.

⁵ Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων (ολομέλεια), I Περίοδος, Συνεδρίαση ΡΙΘ / 10-4-2002.

Επίσης, επιχειρήθηκε:

- η συμπερίληψη των νέων μορφών κινδύνου υπό το πρίσμα της πιθανότητας ύπαρξης βιολογικών, χημικών και λοιπών συμβάντων που αφορούν φυσικές καταστροφές σε καιρό ειρήνης,
- η διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων και ιδίως σε σχέση με τα μονοπρόσωπα και τα συλλογικά όργανα,
- η θεσμοθέτηση του διακριτού των φάσεων της προετοιμασίας των δυνάμεων της πολιτικής προστασίας, της κινητοποίησης και της εξέλιξης αντιμετώπισης του φαινομένου,
- η επιστημονική υποστήριξη του σχεδιασμού και η κατάρτιση στελεχών πολιτικής προστασίας,
- η ανάπτυξη μηχανισμών προειδοποίησης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και επικοινωνιακού σχεδιασμού.

Σύμφωνα με το Ν.3013/2002 «η πολιτική προστασία της χώρας αποβλέπει στην προστασία της ζωής, υγείας και περιουσίας των πολιτών από φυσικές (ταχείας ή βραδείας εξέλιξης), τεχνολογικές (συμπεριλαμβανόμενων βιολογικών, χημικών και πυρηνικών συμβάντων) και λοιπές καταστροφές που προκαλούν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου. Στο πλαίσιο του ίδιου σκοπού περιλαμβάνεται μέριμνα για τα υλικά και πολιτιστικά αγαθά, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και τις υποδομές της χώρας με στόχο την ελαχιστοποίηση των συνεπειών».

Στα πλαίσια του νόμου αυτού προβλέπεται:

- η εκπόνηση σχεδίων και προγραμμάτων πρόληψης ανά κατηγορία κινδύνου, η λήψη μέτρων και η ανάληψη δράσεων πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης,
- η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η χρησιμοποίηση των δημόσιων και ιδιωτικών μέσων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,
- η υποβολή εισηγήσεων προς τα αρμόδια, κατά περίπτωση, Υπουργεία, για την αναμόρφωση της σχετικής νομοθεσίας.

Το 2003, εκδόθηκε το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης»⁶ (ΥΑ 1299/2003 (ΦΕΚ 423B) με το οποίο:

- Δίνονται κατευθύνσεις για τη χάραξη του στρατηγικού σχεδιασμού.
- Καθορίζονται οι αρμόδιοι φορείς σε κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο που καταρτίζουν Σχέδια Πολιτικής Προστασίας ανά είδος κινδύνου, οι διαδικασίες για την κατάρτιση, την εναρμόνιση, την έγκριση και την υλοποίηση των σχεδίων αυτών.
- Παρέχονται ουσιώδη στοιχεία για την αξιολόγηση κινδύνων και την επισήμανση ευπαθών περιοχών.
- Δίνονται κατευθύνσεις για την έγκαιρη κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και μέσων στην αντιμετώπιση των καταστροφών.
- Προσδιορίζονται οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς καθώς και τα όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα.
- Ρυθμίζονται θέματα για τη δημιουργία συστήματος επικοινωνιών και ροής πληροφοριών των εμπλεκόμενων φορέων της δημόσιας διοίκησης.

Το 2014 με το Ν.4249/2014 (ΦΕΚ 73Α) επιχειρήθηκε εκ νέου η μερική αναδιάρθρωση του συστήματος της Πολιτικής Προστασίας, με τροποποιήσεις στο Ν.3013/2002. Ο νόμος αυτός παρέμεινε κατά το μεγαλύτερο μέρος του ανεφάρμοστος ως προς τις σχετικές του διατάξεις, αφού ουδέποτε εκδόθηκαν οι απαιτούμενες εφαρμοστικές διατάξεις⁷.

Το 2020 και μετά από μια σειρά καταστροφικών φαινομένων (πλημμύρες στη Σαμοθράκη στις 25/09/2017, στη Δυτική Αττική στις 15/11/2017, πυρκαγιές στην Αττική στις 23/8/2018 κ.ά.), επιχειρήθηκε μια εκ νέου συνολική αναδιάρθρωση του θεσμικού πλαισίου περί πολιτικής προστασίας, που οδήγησε στην ψήφιση του Ν.4662/2020 (ΦΕΚ 27Α) «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής

---

⁶ Κατ' εξουσιοδότηση του Ν.3013/2002 άρθρο 17, όπως συμπληρώθηκε με την ΥΑ 3384/2006 (ΦΕΚ 776/Β) Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών».

Το Εθνικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» υπήρχε και πριν το 1995 που εισήχθη το σχετικό θεσμικό πλαίσιο περί Πολιτικής Προστασίας, προσαρμοζόμενο στις τότε ισχύουσες θεσμικές διατάξεις.

⁷ «Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων» και «Αιτιολογική Έκθεση» του υπό ψήφιση (και μη ψηφισθέντος) νομοσχεδίου «Εθνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας» και του Ν. 4662/2020 στην ιστοσελίδα <http://www.opengov.gr/ytp/>.

Η πιθανή αδρανοποίηση του Ν.4249/2014 είχε ήδη επισημανθεί ως πιθανή απειλή (π.χ. Στρατηγικό Σχέδιο 2015-2019 του Πυροσβεστικού Σώματος).

Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις». Με το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου συστήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων (Nat-CHAMM) εφεξής, «Εθνικός Μηχανισμός», ο οποίος καλύπτει ολόκληρο τον κύκλο διαχείρισης καταστροφών και συνιστά το σύνολο των συντρεχουσών επιχειρησιακών και διοικητικών δομών και λειτουργιών της Πολιτικής Προστασίας.

Η Υπουργική Απόφαση έγκρισης του Γενικού Σχεδίου «Ξενοκράτης» παρέμεινε αμετάβλητη, που όπως προαναφέρθηκε είχε εκδοθεί με βάση το νομικό καθεστώς που είχε διαμορφωθεί με το Ν.3013/2002 κατά το χρόνο έκδοσής της και στις ρυθμίσεις της αναφέρεται το εν λόγω νομικό καθεστώς, το οποίο λαμβάνει υπόψη.

Ο Ν.4664/2020 έχει τεθεί σε εν μέρει προσωρινή αναστολή μέχρι την έκδοση των κανονιστικών πράξεων της διοίκησης που προβλέπονται από τον ίδιο το νόμο. Συγκεκριμένα αναφέρεται το εξής⁸: *«Μέχρι την έκδοση των κανονιστικών πράξεων, με τις οποίες θα καθοριστούν η οργάνωση, η λειτουργία, οι αρμοδιότητες και η διάρθρωση των επιχειρησιακών και διοικητικών δομών και λειτουργιών που προβλέπονται στον Ν.4662/2020, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας ορίζεται ότι εξακολουθούν να λειτουργούν ή αναβιώνουν επιχειρησιακές και διοικητικές δομές της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας, όπως ίσχυε πριν από την έναρξη ισχύος του Ν.4662/2020».*

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που παραμένει σε ισχύ και καθορίζει τη λειτουργία του υφιστάμενου συστήματος πολιτικής προστασίας, είναι κατά βάση ο Ν.3013/2002 και το σχέδιο «Ξενοκράτης». Για την αποτελεσματική και απρόσκοπτη χρήση του σχεδίου «Ξενοκράτης», το οποίο λόγω και της επιχειρησιακής του διάστασης πρέπει να είναι εύχρηστο και κατανοητό από αυτόν που καλείται να το εφαρμόσει, κρίνεται αναγκαία η αναθεώρησή του με βάση τις ισχύουσες διατάξεις. Οι νομοθετικές και διοικητικές αλλαγές που έχουν επέλθει από το 2003 που τέθηκε σε ισχύ το σχέδιο, επέφεραν σοβαρές δυσκολίες στην

---

⁸ Αποφασίστηκε η «αναβίωση ή εξακολούθηση λειτουργίας επιχειρησιακών και διοικητικών δομών, λειτουργιών και οργάνων της ΓΠΠΠ και άλλων οργάνων, σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας τους προ της δημοσίευσης του Ν.4662/2020 και μέχρι την έκδοση των κανονιστικών πράξεων της διοίκησης του ως άνω νόμου» (Αριθμ. 8778/14-3-2020 απόφαση ΓΠΠΠ - ΑΔΑ: ΩΑΨΝ46ΜΤΛΒ-ΛΧΦ).

εφαρμογή του ή/και την επικαιροποίησή του με βάση τις ισχύουσες διατάξεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, στο Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» γίνεται αναφορά σε Νομάρχη, Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, αντί για Περιφερειάρχη και Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

2. Η οργάνωση του Ελληνικού Συστήματος Πολιτικής Προστασίας

Η οργάνωση του Ελληνικού Συστήματος Πολιτικής Προστασίας ακολουθεί το συνταγματικά καθορισμένο σύστημα της δημόσιας διοίκησης⁹. Η διοίκηση του ελληνικού κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Τα κεντρικά όργανα του κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων, όπως ο νόμος ορίζει (άρθρο 101Σ περί Διοικητικής Αποκέντρωσης).

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) α' και β' βαθμού. Υπέρ των ΟΤΑ συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επιμέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους ΟΤΑ η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους. Οι ΟΤΑ έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια (άρθρο 102Σ και Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας¹⁰).

Οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων. Οι αποκεντρωμένες διοικήσεις συγκροτούνται ως ενιαίες μονάδες για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες του κράτους και ασκούν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα στις κρατικές υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Η δημιουργία μιας ενιαίας αποκεντρωμένης διοίκησης εξασφαλίζει την αποσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων της κεντρικής διοίκησης και τον καλύτερο συντονισμό των διαφόρων περιφερειακών υπηρεσιών των υπουργείων (Ν.3552/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης»).

---

⁹ Η έννοια της δημόσιας διοίκησης συνδέεται με τη φροντίδα και διαχείριση δημοσίων υποθέσεων, δηλαδή υποθέσεων του λαού. Τέσσερα θεωρούνται τα συστήματα μέσα από τα οποία είναι δυνατόν να οργανωθεί η δημόσια διοίκηση: α) το αποσυγκεντρωτικό, β) το συγκεντρωτικό, γ) το αποκεντρωτικό και δ) το σύστημα της αυτοδιοίκησης.

¹⁰ Όπως κυρώθηκε με Ν.1550/1959 (ΦΕΚ 144Α), τροποποιήθηκε και ισχύει.

Η οργάνωση του συστήματος Πολιτικής Προστασίας αναφέρεται σε κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο - συμπεριλαμβάνοντας σε περιφερειακό επίπεδο την Αποκεντρωμένη Διοίκηση και σε τοπικό επίπεδο τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού - προσαρμοζόμενη στο ιεραρχικό σύστημα της Δημόσιας Διοίκησης.

2.1 Στρατηγικός (πολιτικός) σχεδιασμός

Δεδομένου ότι οι επιμέρους δράσεις πολιτικής προστασίας στους διαφόρους τομείς δράσης, πρόληψης, αντιμετώπισης και αποκατάστασης από τις διάφορες κατηγορίες κινδύνων αφορούν πολλά διαφορετικά Υπουργεία και εποπτευόμενους οργανισμούς, θεωρείται απαραίτητος και προβλέπεται ο «Εθνικός Σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας» και η «Εθνική Πολιτική Μείωσης του Κινδύνου Καταστροφών».

Η Εθνική Πολιτική Μείωσης του Κινδύνου Καταστροφών (National Hazard Mitigation Policy) είναι μακροπρόθεσμη (δετούς διάρκειας) και στοχεύει στην αύξηση του επιπέδου ασφάλειας των πολιτών και στην ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης της χώρας. Ορίζεται ως: *«σχέδιο ενεργειών που καθορίζει σε εθνικό επίπεδο τους τελικούς και ενδιάμεσους στόχους για τη μείωση της διακινδύνευσης από καταστροφές, καθώς και τους αντίστοιχους δείκτες αξιολόγησης και τα χρονοδιαγράμματα. Περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες, διαδικασίες και τα προγράμματα που αφορούν όλες τις φάσεις του κύκλου καταστροφών και ειδικότερα την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση, αποκατάσταση, καθώς και την ανατροφοδότηση του σχεδιασμού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο για τη μείωση του κινδύνου και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας.»* (Ν.4662/2020 ορολογία). Για τη διαμόρφωσή της λαμβάνονται υπόψη η ανάλυση του κινδύνου καταστροφών σε συνάρτηση με τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους, τις οριζόντιες και τομεακές πολιτικές¹¹, ιδίως δε, τις πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή, την υγεία, την ασφάλεια, την εκπαίδευση και κατάρτιση. Μετέχουν δημόσιοι φορείς κατά λόγο αρμοδιότητας, ακαδημαϊκοί και ερευνητικοί φορείς, φορείς του παραγωγικού τομέα και λοιποί φορείς του ιδιωτικού τομέα που σχετίζονται με τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών. Το εγκεκριμένο πρόγραμμα ενσωματώνεται στον αναπτυξιακό

---

¹¹ Οριζόντιες πολιτικές (περιφερειακή, κοινωνική, φορολογική, ανταγωνισμού, περιβάλλοντος) οι οποίες επηρεάζουν τις γενικές συνθήκες των οικονομιών και κοινωνιών ενός κράτους. Τομεακές πολιτικές, αφορούν συγκεκριμένους τομείς των οικονομιών (κυρίως τη βιομηχανία, την ενέργεια, τις μεταφορές, τη γεωργία και την αλιεία).

σχεδιασμό της χώρας και αποτελεί βασικό άξονα για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο Εθνικός Σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας πραγματοποιείται σύμφωνα με το πρόγραμμα της Εθνικής Πολιτικής για τη Μείωση του Κινδύνου Καταστροφών και περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων πολιτικής προστασίας που αφορούν όλες τις φάσεις του κύκλου καταστροφών σε εθνικό επίπεδο. Είναι τριετούς διάρκειας και διαμορφώνεται μετά από διαβούλευση μεταξύ των φορέων και των δομών της πολιτικής προστασίας και καταρτίζεται με τη μορφή Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Πολιτική Προστασία. Συντάσσεται τόσο σε κεντρικό επίπεδο, στο οποίο περιλαμβάνει προγράμματα, σχέδια, μέτρα και δράσεις των Υπουργείων και των εποπτευόμενων φορέων τους, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, στο οποίο περιλαμβάνονται τα προγράμματα, τα μέτρα και οι δράσεις των περιφερειών της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις ιδιαιτερότητες των νησιών, και ειδικότερα, των μικρών και πλέον απομακρυσμένων.

Η Εθνική Πολιτική Μείωσης του Κινδύνου Καταστροφών εισήχθη ως έννοια στην Πολιτική Προστασία της χώρας το 2014 και ο Εθνικός Σχεδιασμός από το 1995, αλλά μέχρι σήμερα ουδέποτε έχουν εγκριθεί. Η οριοθέτηση και ο καθορισμός των δράσεων της Πολιτικής Προστασίας καθορίζεται κυρίως με βάση τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ.

Το γεγονός ότι δεν έχει διαμορφωθεί η Εθνική Πολιτική για τη Μείωση του Κινδύνου Καταστροφής και κατ' επέκταση ο Εθνικός Σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας, έχει ως βασική συνέπεια το σύστημα Πολιτικής Προστασίας να αναφέρεται κυρίως σε δράσεις και μέτρα που λαμβάνονται για τη διαχείριση μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης και την προστασία του πληθυσμού από μια εν εξελίξει ή συντελεσθείσα καταστροφή και τη βραχεία αποκατάσταση των επιπτώσεων και όχι σε δράσεις πρόληψης/μείωσης της διακινδύνευσης καταστροφής και την μακρά αποκατάσταση ή ανασυγκρότηση των πληγέντων περιοχών. Οι τελευταίες, παραμένουν ως βασικές αρμοδιότητες των καθ' ύλη αρμόδιων φορέων σύμφωνα με το υφιστάμενο εθνικό κανονιστικό πλαίσιο. Παράλληλα, δεν είναι εύκολα διακριτός ο ακριβής διαχωρισμός των δράσεων πολιτικής προστασίας ανά φάση διαχείρισης της καταστροφής (πρόληψη - ετοιμότητα - απόκριση - αποκατάσταση).

Κατόπιν των ανωτέρω, στην κατηγορία των μέτρων πολιτικής προστασίας σύμφωνα με τις υφιστάμενες κατευθυντήριες οδηγίες εντάσσονται μέτρα και δράσεις που αποβλέπουν κυρίως:

- Στην προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών και την παροχή βοήθειας στους πληγέντες (έργο διάσωσης πολιτών που βρίσκονται σε κίνδυνο, άρση επικινδυνοτήτων μετά το καταστροφικό φαινόμενο, προσωρινή φιλοξενία των πολιτών που λόγω καταστροφής η διαμονή στις κατοικίες τους έχει καταστεί αδύνατη, επαναλειτουργία γραμμών ζωής κ.ά.).
- Την επαναφορά της λειτουργίας των υποδομών που επλήγησαν με στόχο την αποκατάσταση της καθημερινής λειτουργίας περιοχών που έχουν πληγεί. Οι δράσεις που υλοποιούνται προς αυτήν την κατεύθυνση έχουν το χαρακτήρα της κατεπείγουσας ανάγκης στο πλαίσιο του σχεδιασμού αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και άμεσης/βραχείας διαχείρισης των συνεπειών.

2.2 Δυναμικό και μέσα συστήματος Πολιτικής Προστασίας

Στο δυναμικό και τα μέσα του συστήματος Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνονται κάθε δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας που δύναται να συνεισφέρει σε ανθρώπινο δυναμικό και μέσα, εθελοντικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις και πολίτες¹². Οι αρμοδιότητες και το πεδίο δράσης του κάθε φορέα δίνεται όχι μόνο στο θεσμικό πλαίσιο περί πολιτικής προστασίας αλλά και στις ιδιαίτερες διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία τους και την αποστολή τους. Στη χώρα μας ανάλογα με τον τύπο και τη δριμύτητα ενός γεγονότος οι πόροι συντονίζονται και ενισχύονται με πρόσθετους, προσαρμοζόμενοι στην κάθετη ιεραρχική δομή του συστήματος Πολιτικής Προστασίας.

Αιτήματα συνδρομής με υλικά και μέσα προς ενίσχυση του έργου των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ ικανοποιούνται από την αντίστοιχη Περιφέρεια ή Αποκεντρωμένη Διοίκηση από πόρους που έχουν άμεσα διαθέσιμους. Στην περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατό τα σχετικά αιτήματα υποβάλλονται στη ΓΓΠΠ. Αιτήματα συνδρομής με υλικά και μέσα προς ενίσχυση του έργου των Περιφερειών ικανοποιούνται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση και στην περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατό από τη ΓΓΠΠ. Αιτήματα συνδρομής με υλικά και μέσα προς ενίσχυση του έργου των

---

¹² Ν.4662/2020 άρθρο 7.

Αποκεντρωμένων Διοικήσεων για την αντιμετώπιση εν εξελίξει καταστροφών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης υποβάλλονται στη ΓΓΠΠ. Το αίτημα των κρατικών υπηρεσιών για συνδρομή άλλων αρχών υπηρεσιών και φορέων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με σκοπό την αντιμετώπιση κάθε μορφής καταστροφών, υποβάλλεται αποκλειστικά μέσω της ΓΓΠΠ.

2.3 Κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας

Μία καταστροφή ανάλογα με την έκτασή της και τους πόρους που απαιτούνται για την αντιμετώπισή της κατηγοριοποιείται σε πέντε (5) κατηγορίες ως εξής: Γενική, Περιφερειακή μικρής ή μεγάλης έντασης, Τοπική μικρής ή μεγάλης έντασης. Ανάλογα με την ένταση και την έκταση της απειλής ή της καταστροφής, το σύστημα της πολιτικής προστασίας ενεργοποιείται και κλιμακώνει τη δράση του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για τους σκοπούς της πολιτικής προστασίας και ειδικότερα για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών από καταστροφές ή/και για τον έλεγχο και περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων, που σχετίζονται με τους αντίστοιχους κινδύνους.

Όταν οι ανωτέρω διαθέσιμοι πόροι δεν επαρκούν (π.χ. μισθώσεις μηχανημάτων, προμήθειες υλικών κ.ά.) για την αντιμετώπιση της καταστροφής, δύναται να κηρυχθεί από τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας, «Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης Πολιτικής Προστασίας», για την κινητοποίηση δυναμικού και μέσων επιπλέον του διατιθέμενου υπό κανονικές συνθήκες. Διευκρινίζεται ότι η ανωτέρω κατάσταση δεν συνεπάγεται απαραίτητα την επίκληση των ιδιαίτερων διατάξεων του δικαίου της έκτακτης ανάγκης κατ' εφαρμογή του άρθρου 44Σ και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ δεν συνδέεται με ειδικές διατάξεις που αφορούν αποζημιώσεις πληγέντων από καταστροφές.

Σημειώνεται ότι μετά την ψήφιση του Ν.4662/2020 (ο οποίος υπενθυμίζεται ότι δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη) η κατηγοριοποίηση των καταστροφών έχει καταργηθεί αν και διατηρούνται σε ισχύ διατάξεις που συνεπάγονται τη διατήρηση των αναφορών στη διάκριση των καταστροφών αναλόγως την έντασης και της έκτασής τους¹³.

---

¹³ Παρατηρήσεις επιστημονικής επιτροπής της Βουλής για το νέο νομοσχέδιο περί Εθνικού Μηχανισμού. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/e-diahkris-epist.pdf>

2.4 Επιτάξεις

Σύμφωνα με το Σύνταγμα¹⁴ επιτρέπεται η επίταξη:

- α) Προσωπικών υπηρεσιών (πολιτική επιστράτευση) για την αντιμετώπιση επείγουσας κοινωνικής ανάγκης από θεομηνία ή ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία.
- β) Πραγμάτων για την θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία.

Δηλαδή, μπορούμε να διακρίνουμε την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών που είναι η υποχρεωτική εργασία οποιουδήποτε ικανού προς τούτο ατόμου¹⁵ και την επίταξη πραγμάτων που είναι η προσωρινή στέρηση της ιδιοκτησίας με μονομερή πράξη του Κράτους¹⁶.

Σύμφωνα με τη νομολογία¹⁷ ο κίνδυνος για τη δημόσια υγεία θεωρείται η δημιουργία προϋποθέσεων για την πρόκληση, διάδοση και εξάπλωση λοιμωδών, μολυσματικών ή μεταδοτικών νόσων και κίνδυνος για τη δημόσια τάξη νοείται με την έννοια της εσωτερικής ασφάλειας.

Μέχρι το 2007 οι επιτάξεις ρυθμίζονταν κυρίως από τις διατάξεις της Πολιτικής Άμυνας¹⁸ οι οποίες όμως σε πολλές περιπτώσεις χαρακτηρίστηκαν αντισυνταγματικές. Έτσι, σε μια προσπάθεια επίλυσης των ερμηνευτικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν, συμπεριλήφθηκε τροπολογία νόμου¹⁹ με την οποία οι επιτάξεις εναρμονίζονται πλήρως στις συνταγματικές επιταγές, καταργώντας ταυτόχρονα κάθε αντίθετη διάταξη του προηγούμενου σχετικού νομοθετικού διατάγματος.

---

¹⁴ Άρθρο 18Σ παρ. 3, άρθρο 22Σ παρ. 4.

¹⁵ ΣτΕ 2960/1983.

¹⁶ ΝΣΚ 421/2005. ΣτΕ 1677.4375/1980,3742/1971.

¹⁷ ΝΣΚ 350/2007.

¹⁸ ΝΔ 17/194, Εισηγητική έκθεση του Νόμου και ΝΔ 17/1974 σύμφωνα με το οποίο επιτρέπονται οι επιτάξεις πραγμάτων (άρθρο 22) για την ικανοποίηση δημόσιων και κοινωνικών αναγκών και προσωπικών υπηρεσιών (άρθρο 22) όταν κηρύσσεται πολιτική κινητοποίηση (άρθρα 2, 19).

¹⁹ Ν.3536/2007 άρθρο 41 και Ν.4325/2015 άρθρο 1 με ισχύ από 11-5-2015 όπου επαναρυθμίζονται τα θέματα των επιτάξεων.

3. Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής της Πολιτικής Προστασίας

Στα Κεντρικά Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής της Πολιτικής Προστασίας υπάρχουν:

- Η Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού (ΔΕΕΣΠΠ)
- Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ)
- Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΚΣΟΠΠ)
- Τα Αποκεντρωμένα Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Πολιτικής Προστασίας (Συντονιστές Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Περιφερειάρχες/Αντιπεριφερειάρχες, Δήμαρχοι)

3.1 Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού (ΔΕΕΣΠΠ)

Η ΔΕΕΣΠΠ είναι μια κυβερνητική επιτροπή με αρμοδιότητες που συνδέονται με τη χάραξη και τη διαμόρφωση του σχεδιασμού της κυβερνητικής πολιτικής της χώρας σε θέματα πολιτικής προστασίας, με την έγκριση της Εθνικής Πολιτικής Μείωσης Κινδύνου Καταστροφών και του Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας και τον απολογισμό των κυβερνητικών μέτρων αποκατάστασης μετά από μεγάλες καταστροφές.

Η σύσταση της εν λόγω επιτροπής προβλέπεται σε επίπεδο Υπουργών, από την αρχική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου περί πολιτικής προστασίας (και δεν αποτελεί δομή του Εθνικού Μηχανισμού)²⁰. Μέχρι σήμερα δεν έχει συσταθεί.

3.2 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ)

Η ΓΓΠΠ είναι ο κατεξοχήν φορέας συντονισμού των δράσεων της χώρας μας για θέματα πολιτικής προστασίας. Αποτελεί επιτελικό συντονιστικό Όργανο, τόσο σε επίπεδο «πρόληψης-αποτροπής» όσο και σε επίπεδο «προετοιμασίας-αντίδρασης-αντιμετώπισης-αποκατάστασης». Συστάθηκε το 1995 με το άρθρο 4 του Ν.2344/

---

²⁰ Ως ΔΕΕΣΠΠ συστάθηκε με το άρθρο 4 του Ν.3013/2002, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 111 του Ν.4249/2014. Καταργήθηκε με το άρθρο 182 του Ν.4662/2020 και ανασυστάθηκε με το άρθρο 8 του Ν.4662/2020. Στο άρθρο 3 του Ν.2344/1995 αναφέρονταν ως Κυβερνητικό Συμβούλιο.

1995²¹, αναβαθμίστηκε το 2004 με το ΠΔ 151/2004²², το 2009 υψήχθη στο νεοσύστατο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (ακολουθώντας το σε όλες τις διοικητικές του αλλαγές)²³, ενώ με το κεφάλαιο Δ' (άρθρα 28-35) του Ν.4662/2020 επαναπροσδιορίστηκαν οι αρμοδιότητες και η δομή της.

Με το ΠΔ 70/2021²⁴, η ΓΓΠΠ υπάγεται πλέον στο νεοσύστατο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Παράλληλα, στη ΓΓΠΠ του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, μεταφέρεται, μεταξύ των άλλων, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας η αρμοδιότητα της παρακολούθησης των Ευρωπαϊκών θεμάτων και των πολιτικών ως προς την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Σήμερα, η ΓΓΠΠ συνιστά διοικητική δομή και υπερκείμενη επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, έχοντας ως αποστολή *«τη μελέτη, την επεξεργασία, τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τον συντονισμό του συνόλου των δράσεων πολιτικής προστασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των φυσικών, τεχνολογικών καταστροφών και λοιπών απειλών, που δύναται να προκαλέσουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, με στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας, της περιουσίας των πολιτών, του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, τον έλεγχο εφαρμογής των ανωτέρω, καθώς και την ενημέρωση των πολιτών για τα ζητήματα αυτά. Επίσης, οργανώνει και εποπτεύει το Ενιαίο Μητρώο Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας. Στο πλαίσιο της ανωτέρω αποστολής, στη ΓΓΠΠ υπάγεται το Πυροσβεστικό Σώμα, το οποίο συνιστά επιχειρησιακή δομή της.»*²⁵.

---

²¹ Ν.2344/1995 (ΦΕΚ 212Α) «Οργάνωση Πολιτικής Προστασίας και άλλες διατάξεις».

²² ΠΔ 151/2004 (ΦΕΚ 107Α) «Οργανισμός Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας»

²³ Με το ΠΔ 184/2009 (ΦΕΚ 213^Α) η ΓΓΠΠ μεταφέρθηκε στο νεοσυσταθέν Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Με το ΠΔ 85/2012 (ΦΕΚ 141/2012) μετονομάστηκε σε Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Με το ΠΔ 24/2015 συγχωνεύτηκε με άλλα υπουργεία στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Το τελευταίο με το ΠΔ 123/2016 μετονομάστηκε σε Υπουργείο Εσωτερικών και με την αριθ. Υ173/2016 απόφαση Πρωθυπουργού συστάθηκε θέση Αναπληρωτή Υπουργού, στον οποίο με την αριθμ Υ186/2016 απόφαση πρωθυπουργού ανατέθηκαν οι αρμοδιότητες -μεταξύ άλλων- της ΓΓΠΠ. Με το ΠΔ 86/2018 (ΦΕΚ 159Α) ανασυστάθηκε και μετονομάστηκε σε Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

²⁴ ΠΔ 70/2021 (ΦΕΚ 161Α) «Σύσταση Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων».

²⁵ Συνιστά υπερκείμενη επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού σύμφωνα με το άρθρο 28 και διοικητική δομή σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.4662/2020. Μέχρι την κανονιστική απόφαση σχετικά με την εσωτερική λειτουργία της, σε ισχύ παραμένει το ΠΔ 151/2004.

Ο ρόλος της ΓΓΠΠ παρουσιάζεται ιδιαίτερα ενισχυμένος στο σχετικό κανονιστικό πλαίσιο σε όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης καταστροφών. Συγκεκριμένα²⁶:

- Επεξεργάζεται, σχεδιάζει, καθορίζει και παρακολουθεί την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό, μεριμνά, προωθεί και συντονίζει τις διαδικασίες για τη διαμόρφωση της Εθνικής Πολιτικής Μείωσης Κινδύνου Καταστροφών, εισηγείται την έγκρισή της στη ΔΕΕΣΠΠ, παρακολουθεί και ελέγχει την εφαρμογή αυτής σε εθνικό επίπεδο.
- Προωθεί και συντονίζει τις διαδικασίες για τη διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας, σύμφωνα με την Εθνική Πολιτική Μείωσης Κινδύνου Καταστροφών, επεξεργάζεται τις σχετικές προτάσεις, εισηγείται την έγκρισή του στη ΔΕΕΣΠΠ, παρακολουθεί και ελέγχει την εφαρμογή του.
- Παρακολουθεί την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας και προβαίνει σε έλεγχο της εφαρμογής του σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες.
- Καταρτίζει, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους κρατικούς φορείς, το πρόγραμμα προμηθειών όλων των μηχανικών υλικών και μέσων, που είναι αναγκαία για την πολιτική προστασία της χώρας, με βάση τον Εθνικό Σχεδιασμό Πολιτικής Προστασίας.
- Προωθεί την εφαρμοσμένη έρευνα, μελέτη και επεξεργασία θεμάτων αρμοδιότητάς της που αφορούν στους τομείς της πρόληψης, της ετοιμότητας, αντιμετώπισης και βραχείας αποκατάστασης από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και πάσης φύσεως απειλές.
- Έχει την ευθύνη της τήρησης Ειδικού Φακέλου Καταστροφής, για κάθε μεγάλης έντασης καταστροφή, στον οποίο περιέχονται τα στοιχεία του συνόλου των ενεργειών, στο πλαίσιο του αντίστοιχου σχεδιασμού, για την αντιμετώπιση των καταστροφών κατά την εκδήλωση των φαινομένων, καθώς και για την αποκατάσταση των ζημιών από τις υπηρεσίες των αρμοδίων Υπουργείων.
- Είναι αρμόδια για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων σε όλες τις φάσεις του κύκλου καταστροφών και απειλών.

---

²⁶ Ν.4662/2020 άρθρο 29.

- Καταρτίζει και συντονίζει το έργο της πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των πολιτών στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας, τόσο σε επίπεδο γενικής ενημέρωσης όσο και σε επίπεδο παροχής ειδικών οδηγιών, προς αντιμετώπιση συγκεκριμένης καταστροφής ή έκτακτης ανάγκης.
- Τηρεί το Ενιαίο Μητρώο Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας.
- Συντονίζει τους εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες για την κατάρτιση των Γενικών, Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων Πολιτικής Προστασίας, εγκρίνει τα Σχέδια αυτά και προβαίνει σε έλεγχο και παρακολούθηση της εφαρμογής τους.
- Είναι αρμόδια, μέσω της Εθνικής Σχολής Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, για την εκπαίδευση και επιμόρφωση των στελεχών των εμπλεκόμενων φορέων του Εθνικού Μηχανισμού, των εθελοντών, των στελεχών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, των δημόσιων λειτουργών, καθώς και των πολιτών, σε θέματα πολιτικής προστασίας.
- Προωθεί τις σχέσεις της χώρας στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και αντίστοιχους φορείς πολιτικής προστασίας άλλων χωρών, συντονίζει την παροχή επιστημονικής ή υλικής βοήθειας από και προς άλλες χώρες, οι οποίες πλήττονται από καταστροφές και αξιοποιεί παρόμοια βοήθεια για τη χώρα.
- Εισηγείται στον Υπουργό Κλιματικής Αλλαγής και Προστασίας του Πολίτη κάθε αναγκαίο μέτρο για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Πολιτικής Προστασίας της χώρας.

Στη ΓΓΠΠ προΐσταται ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας (γγΠΠ), με αρμοδιότητες²⁷ σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο για όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης των καταστροφών. Με κοινή απόφαση Πρωθυπουργού και του οικείου Υπουργού δύναται να ορίζεται ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας και οι αρμοδιότητες αυτού²⁸. Το έργο του γγΠΠ και της ΓΓΠΠ υποστηρίζουν και μια πλειάδα άλλων δομών και οργάνων.

²⁷ Οι αρμοδιότητες του γγΠΠ εξειδικεύονται στο άρθρο 30 του Ν.4662/2020.

²⁸ Ν.4249/2014 άρθρο 104 όπως τροποποιήθηκε το άρθρο 173 του Ν. 4635/2019.

3.3 Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΚΣΟΠΠ)

Το ΚΣΟΠΠ συγκροτείται με πρόεδρο το γγΠΠ, σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων Υπουργείων (και σε ειδικές περιπτώσεις σε επίπεδο Υπουργών) με τη συμμετοχή του Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ, του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος και των προέδρων της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) και της Κεντρικής Ένωσης δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), με αρμοδιότητες στρατηγικού σχεδιασμού, συντονισμού του έργου της αντιμετώπισης και αποκατάστασης των καταστροφών μεγάλης έντασης και ενημέρωσης της κοινής γνώμης.

Το ΚΣΟΠΠ επεξεργάζεται τον Εθνικό Σχεδιασμό Πολιτικής Προστασίας προκειμένου αυτός να εγκριθεί από τη ΔΕΕΣΠΠ και είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής του. Κατά τη διάρκεια εξέλιξης μεγάλων καταστροφών, λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του 24ωρου²⁹.

3.4 Αποκεντρωμένη Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η πλειοψηφία των καταστροφικών φαινομένων που έχουν εκδηλωθεί στη χώρα μας, έχουν αναδείξει πέρα από κάθε αμφισβήτηση τον κρίσιμο ρόλο που καλείται να διαδραματίσει η τοπική αυτοδιοίκηση. Το 2002 ο ρόλος των οργάνων της αποκεντρωμένης διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης (Περιφέρεια, Νομαρχία, Δήμοι) ενισχύθηκε με την ψήφιση του Ν.3013/2002 όπου καθορίστηκαν ως Όργανα Σχεδιασμού και Εφαρμογής της Πολιτικής Προστασίας, με σημαντικές αρμοδιότητες σε όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης της καταστροφής. Οι διοικητικές αλλαγές στο τοπίο της τοπικής αυτοδιοίκησης ιδίως με την κατάργηση των Νομαρχιών και τη σύσταση των αιρετών Περιφερειών, την ανάθεση μητροπολιτικών αρμοδιοτήτων και τις συνενώσεις των ΟΤΑ α' βαθμού ενίσχυσαν το ρόλο τους στην Πολιτική Προστασία (Θεοδώρου, 2013).

---

²⁹ Εξακολουθεί να λειτουργεί το προϋφιστάμενο (και καταργηθέν) ΚΣΟΠΠ, όπως τούτο αναφέρεται στα σχέδια και τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ. Το ΚΣΟΠΠ συστάθηκε με το άρθρο 5 του Ν.3013/2002, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 112 του Ν.4249/2014 και καταργήθηκε με το άρθρο 182 του Ν. 4662/2020.

Οι αρμοδιότητες των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης αναφέρονται κυρίως στο συντονισμό και την επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας, το συντονισμό και τη διάθεση του απαραίτητου δυναμικού και μέσων, για όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης των καταστροφών, καθώς και τη συμμετοχή τους στον εθνικό σχεδιασμό της πολιτικής προστασίας της κατά λόγο χωρικής αρμοδιότητας. Ο ρόλος τους παραμένει σημαντικός και μετά την εφαρμογή των νεότερων ρυθμίσεων του Εθνικού Μηχανισμού.

4. Υποστηρικτικές Δομές Πολιτικής Προστασίας

Για την υποστήριξη των κεντρικών και αποκεντρωμένων οργάνων πολιτικής προστασίας, του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων και της συντονιστικής λειτουργίας συστήνονται και ειδικά μονομελή ή συλλογικά όργανα, διοικητικές δομές, ομάδες και επιτροπές σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης.

Προβλέπεται η λειτουργία Συντονιστικών Οργάνων τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού. Πρόκειται για ευρείας σύνθεσης διοικητικά συλλογικά όργανα με μέλη από πολλούς φορείς της πολιτικής προστασίας, με συντονιστικές αρμοδιότητες σε όλο τον κύκλο διαχείρισης των καταστροφών³⁰.

Τα πλεονεκτήματα των συλλογικών οργάνων διοίκησης είναι πολλά (π.χ. πολύπλευρη έρευνα των υπό εξέταση ζητημάτων, αμεροληψία, συνεργασία μεταξύ διαφόρων φορέων της διοίκησης κ.ά), αλλά εντοπίζονται και μειονεκτήματα (π.χ. καθυστερήσεις στη λήψη αποφάσεων ή του ρυθμού εργασίας, έλλειψη πρωτοβουλίας ή τάση για συμβιβασμό, δυσχέρεια στον εντοπισμό της ευθύνης κ.ά.) (Πρεβεδούρου, 2020).

4.1 Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΣΟΠΠ)

Το ΣΟΠΠ συγκροτείται σε κεντρικό επίπεδο και συνιστά την ανώτατη επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού. Στη σύνθεσή του μετέχουν ο γγΠΠ ως πρόεδρος, ο Διοικητής Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας ως αναπληρωτής του προέδρου, εκπρόσωποι των σωμάτων ασφαλείας, του ΕΚΑΒ και οι 13 Περιφερειακοί Συντονιστές Πολιτικής Προστασίας³¹, με αρμοδιότητες συντονιστικές στην κατάρτιση και εφαρμογή της Εθνικής Πολιτικής Μείωσης του Κινδύνου Καταστροφών, τη λήψη μέτρων εκτίμησης και πρόβλεψης κινδύνων, το συντονισμό των δράσεων και μέτρων αποκατάστασης και της ενημέρωσης των πολιτών για τα θέματα αυτά.

---

³⁰ Οι βασικοί κανόνες που διέπουν τα συλλογικά όργανα της διοίκησης αναφέρονται στο Γενικό Διοικητικό Δίκαιο και στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Σε ότι αφορά τα συντονιστικά όργανα, ο νόμος δεν ορίζει αναπληρωματικά μέλη. Η σχετική νομολογία επί του θέματος είναι συγκεκριμένη. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την ΝΣΚ 373/1998 δεν είναι εφικτός ο ορισμός αναπληρωματικών μελών με τη συγκρότηση του οργάνου, ενώ σύμφωνα με την ΣτΕ 2461/2010 ο ορισμός των αναπληρωματικών μελών είναι εφικτός.

³¹ Το ΣΟΠΠ συστάθηκε με το Ν.4623/2019 άρθρο 91 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.4683/2020 άρθρο 2 και συμπληρώθηκε με το Ν.4662/2020 άρθρο 12.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση του νόμου οι αρμοδιότητες του εν λόγω οργάνου δεν αναφέρονται με σαφήνεια σε ότι αφορά τη φάση της αντιμετώπισης της καταστροφής (συντονισμός, κινητοποίηση κρατικών υπηρεσιών, ενημέρωση κοινού κ.ά.). Ωστόσο, προβλέπεται η έκδοση κανονιστικής απόφασης με την οποία θα ρυθμίζονται οργανωτικά και λειτουργικά θέματα του εν λόγω οργάνου και σύμφωνα με τις δηλώσεις του γγΠΠ «το ΣΟΠΠ θα λειτουργεί και θα συνεδριάζει σε μόνιμη βάση και όχι μόνο όταν προκύπτει πρόβλημα». Το εν λόγω όργανο δεν λειτουργεί προς το παρόν³².

4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΣΟΠΠ) και Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΣΟΠΠ) των ΠΕ

Τα ΠΕΣΟΠΠ³³ συνιστώνται σε επίπεδο Περιφέρειας ή ΠΕ για τους σκοπούς της επιχειρησιακής αποστολής του ΣΟΠΠ. Αποτελούν βασική επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού και ορίζονται ως Αποκεντρωμένα Περιφερειακά Όργανα Πολιτικής Προστασίας. Στη σύνθεση του ΠΕΣΟΠΠ που συγκροτείται με απόφαση Περιφερειάρχη ο οποίος προεδρεύει, μετέχουν όργανα και στελέχη της περιφερειακής αυτοδιοίκησης, επιχειρησιακών φορέων (πυροσβεστική, ΕΛΑΣ, ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, ΕΚΑΒ), της δασικής υπηρεσίας και οποιοσδήποτε άλλος που κατά την κρίση του προέδρου δύναται να συνεισφέρει στους σκοπούς του ΠΕΣΟΠΠ.

Στις αρμοδιότητές του υπάγεται ο συντονισμός των αντίστοιχων οργάνων σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης α' βαθμού (δηλαδή των ΤΕΣΟΠΠ), των φορέων και των οργανικών μονάδων που σε περιφερειακό επίπεδο δύναται να συνεισφέρουν με πόρους (περιφερειακών ΠΔΕΑ), η συνεργασία με άλλους φορείς για εξεύρεση πόρων και η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ειδοποίησης των πολιτών.

Σύμφωνα με τις θεσμικές προβλέψεις τα ΠΕΣΟΠΠ λειτουργούν σε συνεχή και αδιάλειπτη βάση, κάτι που πρακτικά δεν φαίνεται να είναι εφικτό. Ωστόσο, προβλέπεται για τα λοιπά οργανωτικά, λειτουργικά και τεχνικά θέματα καθώς και

---

³² Σύμφωνα με αίτηση που τίθεται στο Ν.4682/2020 για την αναβίωση άλλων οργάνων και δομών. Σχετική και η ΝΣΚ 110/1997 σύμφωνα με την οποία όταν εκ του νόμου είναι καθορισμένη η σύνθεση ενός συλλογικού οργάνου και προσδιορίζεται η έκταση των αρμοδιοτήτων του, παρέχεται η δυνατότητα άμεσης λειτουργίας, τσοούτο μάλλον, της σπουδαιότητας του ρόλου του.

³³ Ν.4662/2020 άρθρο 13 και 14.

κάθε άλλη λεπτομέρεια να ρυθμιστούν με απόφαση του γγΠΠ (και όχι του προέδρου). Τα εν λόγω όργανα δεν λειτουργούν προς το παρόν.

Περαιτέρω, εξακολουθούν να λειτουργούν τα προϋφιστάμενα (και μη καταργηθέντα) Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΣΟΠΠ) των ΠΕ³⁴.

Τα ΣΟΠΠ αποτελούν υποβοηθητικά όργανα σε επίπεδο σχεδιασμού ή υλοποίησης δράσεων πολιτικής προστασίας και έχουν ως αποστολή την υποβοήθηση του έργου του αρμόδιου εκλεγμένου χωρικού Αντιπεριφερειάρχη για τη διάθεση και το συντονισμό δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση καταστροφών στην Περιφερειακή Ενότητά του.

Ο συντονιστικός ρόλος τους συνδέεται αποκλειστικά: α) με την ιεράρχηση και δρομολόγηση από τον Αντιπεριφερειάρχη, έργων και δράσεων αρμοδιότητας Περιφέρειας με βάση τη διαθεσιμότητα πόρων των μελών του ΣΟΠΠ με τους οποίους μπορούν να συνδράμουν το έργο του, και β) με τη διευκόλυνση παροχής αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των μελών του ΣΟΠΠ για την υλοποίηση δράσεων αρμοδιότητάς τους.

Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της καταστροφής καθώς και της διαχείρισης των συνεπειών το ΣΟΠΠ λειτουργεί σε 24ωρη βάση, με δυνατότητα συνέχισης της συνεδρίασης και με τους οριζόμενους από τους μετέχοντες αναπληρωτές τους.

Η ταυτόχρονη λειτουργία των ΠΕΣΟΠΠ και των ΣΟΠΠ των ΠΕ, ίσως να μην είναι δόκιμη.

---

³⁴ Στο άρθρο 12 του Ν.3013/2002 προβλεπόταν η λειτουργία του Συντονιστικού Νομαρχιακού Οργάνου (ΣΝΟ) για την υποστήριξη του Αποκεντρωμένου οργάνου ΠΠ, του Νομάρχη καθώς και η έκδοση σχετικής κανονιστικής απόφασης. Με τις νεότερες ρυθμίσεις του Καλλικράτη (άρθρο 160 του Ν.3852/2010), στις αρμοδιότητες των χωρικών Αντιπεριφερειάρχων προβλέπεται να προεδρεύουν του ΣΟΠΠ της ΠΕ, χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε άλλη μνεία για τη σύσταση του εν λόγω οργάνου.

Το 2016 εκδόθηκε η ΥΑ 7575/2016 κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 12 του Ν.3013/2002 και του άρθρου 160 του Ν.3852/2010. Σημειώνεται ότι το άρθρο 160 του Ν.3852/2010 δεν παρέχει εξουσιοδότηση για την έκδοση σχετικής κανονιστικής πράξης.

Περαιτέρω, το άρθρο 12 του Ν.3013/2002 καταργήθηκε με το Ν. 4662/2020, όχι όμως και η σχετική διάταξη του άρθρου 160 του Ν.3852/2010, που ορίζει ως πρόεδρο του ΣΟΠΠ τον Αντιπεριφερειάρχη. Σύμφωνα με τα αριθμ.. 2850/18-4-2020, 8610/12-10-2020 έγγραφα της ΓΓΠΠ, τα ΣΟΠΠ λειτουργούν και αντί των ΠΕΣΟΠΠ σύμφωνα με την αίρεση που τίθεται στο Ν.4682/2020 για την αναβίωση άλλων οργάνων και δομών

4.3 Τοπικό Επιχειρησιακό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (ΤΕΣΟΠΠ)

Το ΤΕΣΟΠΠ³⁵ είναι συλλογικό όργανο που συνιστάται ως Αποκεντρωμένο Όργανο Πολιτικής Προστασίας για τους σκοπούς της επιχειρησιακής αποστολής του ΠΕΣΟΠΠ σε επίπεδο Δήμου και συγκροτείται με απόφαση του Δημάρχου, ο οποίος προεδρεύει. Πρόκειται για επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού στις αρμοδιότητές του οποίου υπάγεται η κατεύθυνση, σε τοπικό επίπεδο, του έργου της πολιτικής προστασίας για καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης όλου του κύκλου διαχείρισης των καταστροφών, η συνεργασία με άλλους φορείς για εξεύρεση πόρων και η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ειδοποίησης των πολιτών.

Στη σύνθεσή του μετέχουν όργανα και υπάλληλοι του δήμου, επιχειρησιακών φορέων (ΠΣ, ΕΛΑΣ, ΛΣ- ΕΛΑΚΤ, ΕΚΑΒ), η δασική υπηρεσία και οποιοσδήποτε άλλος κατά την κρίση του προέδρου δύναται να συνεισφέρει στους σκοπούς του ΤΕΣΟΠΠ. Ο γγΠΠ δύναται με απόφαση του να ρυθμίζει τα λοιπά οργανωτικά, λειτουργικά και τεχνικά θέματα καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια για τα ΤΕΣΟΠΠ. Το εν λόγω όργανο δεν λειτουργεί προς το παρόν (σύμφωνα και με τις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ)³⁶.

Εξακολουθεί να λειτουργεί το προϋφιστάμενο (και μη καταργηθέν) Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (ΣΤΟ), το οποίο έχει ως βασική αρμοδιότητα το συντονισμό και την επίβλεψη του έργου Πολιτικής Προστασίας για πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση καταστροφών σε συνάρτηση με την αναγκαία οργάνωση και υποδομή των ΟΤΑ στη λήψη μέτρων Πολιτικής Προστασίας. Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της καταστροφής και του έργου αποκατάστασης των ζημιών, το ΣΤΟ λειτουργεί σε 24ωρη βάση. Για τη ρύθμιση της λειτουργίας τους (που δεν λαμβάνεται σχετική θεσμική μέριμνα), η ΓΓΠΠ εξέδωσε το 2016 κατευθυντήριες οδηγίες καθορίζοντας τη λειτουργία τους με τρόπο αντίστοιχο με τα ΣΟΠΠ των ΠΕ³⁷.

Η ταυτόχρονη λειτουργία των ΤΕΣΟΠΠ και των ΣΤΟ ίσως να μην είναι δόκιμη.

---

³⁵ Ν.4662/2020, άρθρο 15 και 16.

³⁶ Σύμφωνα με την αίτηση που τίθεται στο Ν.4682/2020 για την αναβίωση άλλων οργάνων και δομών. Σχετικά τα αριθμ. 2850/18-4-2020, 8610/12-10-2020 έγγραφα της ΓΓΠΠ. Σχετική και η ΝΣΚ 110/1997 σύμφωνα με την οποία όταν εκ του νόμου είναι καθορισμένη η σύνθεση ενός συλλογικού οργάνου και προσδιορίζεται η έκταση των αρμοδιοτήτων του, παρέχεται η δυνατότητα άμεσης λειτουργίας, τοσούτο μάλλον, της σπουδαιότητας του ρόλου του.

³⁷ Ν.3013/2002 άρθρο 13, ΥΑ 1299/2003, αριθμ. πρωτ. 9032/14-12-2016 έγγραφο ΓΓΠΠ με θέμα: «Υπόδειγμα Κανονισμού Λειτουργίας Συντονιστικών Οργάνων Πολιτικής Προστασίας των Δήμων της Χώρας».

4.4 Οργανικές μονάδες Πολιτικής Προστασίας

Σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης προβλέπεται η σύσταση ιδιαίτερων μονάδων πολιτικής προστασίας για την υποστήριξη των δράσεων της πολιτικής προστασίας. Συγκεκριμένα:

Σε κάθε κεντρική υπηρεσία υπουργείου και οργανισμό κοινής ωφέλειας συνιστάται μετά από εισήγηση της ΓΓΠΠ οργανική μονάδα πολιτικής προστασίας³⁸.

Στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις προβλέπεται η σύσταση οργανικής μονάδας Πολιτικής Προστασίας σε επίπεδο Διεύθυνσης, η οποία υπάγεται απευθείας στον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και την οργάνωση, σε θέματα πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και για το συντονισμό όλων των υπηρεσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και του δημόσιου και ιδιωτικού δυναμικού και μέσων, για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών³⁹.

Στις Περιφέρειες προβλέπεται η σύσταση Αυτοτελών Διευθύνσεων Πολιτικής Προστασίας υπαγόμενων απευθείας στον Περιφερειάρχη και στους Δήμους, η σύσταση Αυτοτελών Τμημάτων Πολιτικής Προστασίας υπαγόμενων απευθείας στο Δήμαρχο.

Επίσης, δίνεται η δυνατότητα να ιδρύονται σε οργανισμούς της κεντρικής διοίκησης, της αποκεντρωμένης και της τοπικής αυτοδιοίκησης ιδιαίτερες οργανικές μονάδες αντισεισμικής προστασίας, όμως η ισχύς αυτής της διάταξης ατόνησε μετά την ισχύ των ρυθμίσεων περί πολιτικής προστασίας⁴⁰.

---

³⁸ Ν.3013/2002 άρθρο 15 εδ. 4.

³⁹ Ν.3013/2002 άρθρο 11 και 16.

⁴⁰ Ν.1349/83 άρθρο 11, παρ. 5, 6, 7.

5. Διαχείριση πληροφοριών και Κέντρα Επιχειρήσεων

Για τη βέλτιστη λήψη των αποφάσεων στη διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, η απρόσκοπτη ροή έγκυρων και έγκαιρων πληροφοριών, θεωρείται κρίσιμης σημασίας. Για το λόγο αυτό, στο σύστημα Πολιτικής Προστασίας προβλέπονται τα εξής:

- Δημιουργία συστήματος επικοινωνίας για συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκόμενων στην αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών.
- Συλλογή, επεξεργασία και εκμετάλλευση πληροφοριών μέσω δικτύων καλώς λειτουργούντων σε όλα τα επίπεδα.
- Ίδρυση, οργάνωση και εξοπλισμό και διασύνδεση κέντρων επιχειρήσεων για την αποτελεσματικότερη δραστηριοποίηση στο συντονισμό των εμπλεκόμενων δυνάμεων.

5.1 Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΣΚΕΔΙΚ)

Το ΕΣΚΕΔΙΚ αποτελεί επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού και Ειδική Κεντρική Υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος⁴¹. Υπάγεται στον γγΠΠ και έχει τις εξής βασικές αρμοδιότητες:

- Τον επιχειρησιακό συντονισμό της κινητοποίησης των πυροσβεστικών δυνάμεων, μέσων και εξοπλισμού, κατά τις εντολές της φυσικής ηγεσίας του Πυροσβεστικού Σώματος στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής του.
- Τη συνδρομή σε φορείς του εσωτερικού, καθώς και σε φορείς άλλων χωρών στο πλαίσιο διακρατικών συμφωνιών.
- Τον επιχειρησιακό συντονισμό και τη συνεργασία όλων των συναρμόδιων Υπηρεσιών, στο πλαίσιο εφαρμογής του Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση σοβαρών συμβάντων.

Για την οργάνωση και λειτουργία του ΕΣΚΕΔΙΚ έχει εκδοθεί η θεσμικά προβλεπόμενη κανονιστική απόφαση⁴².

---

⁴¹ Ν.4662/2020 άρθρο 36.

5.2 Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων (ΕΣΚΕ)

Το ΕΣΚΕ συστάθηκε το 2014 με βασικές αρμοδιότητες την ενημέρωση της ηγεσίας του ΠΣ, της ΓΓΠΠ, των Αποκεντρωμένων Οργάνων Πολιτικής Προστασίας, καθώς και την ομαλή λειτουργία των τριών υφιστάμενων κέντρων που αποτελούν τις επιμέρους μονάδες του δηλαδή⁴³:

- Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο Υπηρεσιών του Πυροσβεστικού Σώματος (199-ΣΕΚΥΠΣ) με αρμοδιότητες που ανάγονται στην αποστολή του.
- Το Συντονιστικό Κέντρο Δασοπυρόσβεσης (ΣΚΕΔ) με αρμοδιότητες στην παρακολούθηση των δασικών πυρκαγιών, την εναέρια επιτήρηση και τη διαχείριση των εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης.
- Το Κέντρο Επιχειρήσεων της Πολιτικής Προστασίας (ΚΕΠΠ) με τις εξής βασικές αρμοδιότητες: α) την επιχειρησιακή αξιολόγηση των πληροφοριών που δέχεται και κινητοποίηση και συντονισμό των δράσεων όλων των φορέων για την αντιμετώπιση των καταστροφών, διαθέτοντας κατά περίπτωση κλιμάκια εμπειρογνομόνων για τον επιτόπου συντονισμό των ενεργειών αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και β) τη λειτουργία της Μονάδας Ευρωπαϊκού Αριθμού Έκτακτης Ανάγκης - 112 (Εθνικό Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης), τη Μονάδα Διεθνούς Συνδρομής και Υποστηρικτικών Δυνάμεων Πολιτικής Προστασίας και τα Κινητά Κέντρα Επιχειρήσεων της ΓΓΠΠ.

Η ΓΓΠΠ αποτελεί υποστηρικτικό και γνωμοδοτικό μηχανισμό του ΕΣΚΕ (και ιδίως του ΣΚΕΔ και ΚΕΠΠ). Το τροφοδοτεί με το αναγκαίο πληροφοριακό και υποστηρικτικό υλικό και μεριμνά για τη διασφάλιση της ηλεκτρονικής ή άλλης πρόσφορης διασύνδεσης. Επισημαίνεται όμως ότι όπως διαπιστώνεται στην εισηγητική έκθεση του νόμου του Εθνικού Μηχανισμού ο ρόλος του ΕΣΚΕ, που τυπικά θα συντόνιζε και θα διαχειριζόταν σε εθνικό επίπεδο την μείωση των συνεπειών των καταστροφών, εντέλει περιορίστηκε σε ρόλο δομής υποστηρικτικού χαρακτήρα. Σε έκθεση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας διαπιστώνεται ότι η άσκηση των αρμοδιοτήτων του ΚΕΠΠ παρουσιάζει «οργανωτική δυσλειτουργία»⁴⁴.

---

⁴² Αριθμ. 29190 οικ. Φ.109.1/07-07-2020 απόφαση γγΠΠ (ΦΕΚ 3005/Β'/2020), κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 36 του Ν.4662/2020.

⁴³ Σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του ΕΣΚΕ, Ν.4249/2014 άρθρο 68 και ΥΑ 29310 οικ Φ. 109.1/27-6-2014 (ΦΕΚ 1869/Β), όπως τροποποιήθηκε με την ΥΑ 8148 Φ.109.1 /2015 (ΦΕΚ 996/Β).

⁴⁴ Το ΚΕΠΠ, όταν συστάθηκε, υπήχθη στη ΓΓΠΠ. Μετά την υπαγωγή του στο ΕΣΚΕ ένα πλαίσιο διατάξεων που ρύθμιζε τη λειτουργία του δεν εφαρμόστηκαν, αφού ήταν σε άμεση συνάρτηση με τη

5.3 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΚΕΠΠ)

Τα ΠΕΚΕΠΠ συνιστούν επιχειρησιακές δομές του Εθνικού Μηχανισμού, σε περιφερειακό επίπεδο και είναι κυρίως αρμόδια για τη συλλογή, επεξεργασία και διαβίβαση πληροφοριών που αφορούν σε εν εξελίξει συμβάντα ή απειλές, για την ορθή εκτίμηση της κατάστασης και λήψη απόφασης από τα, κατά περίπτωση, αρμόδια όργανα και το συντονισμό και την υποστήριξη των εμπλεκόμενων φορέων στην αντιμετώπιση των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Τα ΠΕΚΕΠΠ δεν έχουν ακόμη συσταθεί, εν αναμονή της απόφασης του γγΠΠ που θα ρυθμίζει τη στελέχωση, οργάνωση και λειτουργία τους⁴⁵.

5.4 Λοιπά Κέντρα Επιχειρήσεων (ΚΕΠΠΧ)

Στο Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» δίνεται η δυνατότητα οργάνωσης ΚΕΠΠ και σε φορείς στο περιφερειακό επίπεδο, αλλά η δυνατότητα αυτή δεν έχει αξιοποιηθεί⁴⁶. Η σύσταση Κέντρου Επιχειρήσεων σε επίπεδο ΟΤΑ α' δεν προβλέπεται. Πιθανόν η αιτία να βρίσκεται στο γεγονός ότι η συσσώρευση πολλών συλλογικών οργάνων στον εν γένει περιορισμένο χώρο των ΟΤΑ μόνο δυσλειτουργία μπορεί να προκαλέσει. Η διοικητική μεταρρύθμιση του «Καλλικράτη» που θεωρητικά ενίσχυσε τις δομές των δήμων δεν επέφερε καμία αλλαγή σε αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, μερικοί δήμοι για την υποστήριξη του έργου τους, οργανώνουν (με ίδια πρωτοβουλία) ΚΕΠΠ (π.χ. Ηρακλείου, Νεαπόλεως-Συκεών, Αργυρούπολης, Πεντέλης, Ραφήνας-Πικερμίου, Βύρωνα κ.ά.), τα οποία συνήθως στελεχώνουν με εθελοντές.

Περαιτέρω, και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς προβλέπεται να οργανώνουν Κέντρα Επιχειρήσεων, τα οποία αν και δεν αποτελούν δομές του Εθνικού Μηχανισμού ο ρόλος τους είναι σημαντικός στην αποτελεσματική επικοινωνία και ροή των πληροφοριών. Για παράδειγμα, οι υπηρεσίες της ΕΛΑΣ και του Πυροσβεστικού Σώματος, λόγω του αποκεντρωτικού συστήματός τους και της 24ωρης βάσης

νέα οργανωτική δομή της ΓΠΠΠ που όριζε ο Ν.4249/2014, για την οποία ουδέποτε εκδόθηκαν οι σχετικές εφαρμοστικές διατάξεις.

⁴⁵ Ν. 4662/2020 άρθρο 17, 18.

Η ανάπτυξη των 13 κτιρίων που θα στεγαστούν θα υλοποιηθεί μέσω ΣΔΙΤ. Στις αρχές του 2021 δημοσιοποιήθηκε η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος από την εταιρεία «Κτιριακές Υποδομές». Αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός διετίας.

⁴⁶ ΥΑ 1299/2003.

λειτουργίας τους και των πόρων που διαθέτουν, καλούνται να αναλάβουν το ρόλο της «αρχικής» εκτίμησης και συλλογής πληροφοριών για την επικρατούσα κατάσταση (εξέλιξη της καταστροφής, επηρεαζόμενες περιοχές κ.ά.) και της ενημέρωσης του ΚΕΠΠ και των αρμόδιων περιφερειακών οργάνων Πολιτικής Προστασίας. Το Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΣΚΕΔΙΚ) της ΕΛΑΣ, και τα Περιφερειακά Κέντρα Επιχειρήσεων των Περιφερειακών Πυροσβεστικών Διοικήσεων (ΠΕΠΥΔ) του ΠΣ, συνδράμουν αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση⁴⁷.

Κέντρα Επιχειρήσεων συστήνονται και σε άλλους φορείς, συμβάλλοντας στη διαχείριση των πληροφοριών, κατά λόγο αρμοδιότητας, όπως το Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ) και το Κέντρο Επιχειρήσεων (ΚΕΠΙΧ), στο Λιμενικό Σώμα⁴⁸, το Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας στο ΕΚΑΒ, για το συντονισμό της παροχής άμεσης βοήθειας και επείγουσας ιατρικής βοήθειας σε καταστάσεις εκτάκτων αναγκών και κρίσεων⁴⁹, το Κέντρο Επιχειρησιακής Ετοιμότητας (ΚΕΠΕΤ) του Υπουργείου Υποδομών για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και διαχείρισης κρίσεων που άπτονται όλων των αντικειμένων των τομέων του Υπουργείου κ.λπ.⁵⁰

Η συγκρότηση και η λειτουργία των επιχειρησιακών κέντρων αντιμετωπίζει σειρά προκλήσεων όσον αφορά στην αποτελεσματική εκπλήρωση του ρόλου τους και στην υποστήριξη του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων δυνάμενων Πολιτικής Προστασίας. Ο εξοπλισμός τους παρουσιάζει ελλείψεις και η διασύνδεσή τους με το ΕΣΚΕ και το ΚΕΠΠ, χρειάζεται βελτιώσεις. Πολύτιμος χρόνος αναλώνεται σε συνεννοήσεις μεταξύ των επιχειρησιακών κέντρων.

---

⁴⁷ Ν.4249/2014 άρθρο 21, ΠΔ 178/2014 άρθρο 25 και ΥΑ αριθμ 21321/οικ. Φ. 109.1/2014 (ΦΕΚ 1132Β).

⁴⁸ ΠΔ 13/2018 και Ν.3569/2007 άρθρο 4.

⁴⁹ Ν.4633/2019 άρθρο 32 και 33.

⁵⁰ Ν.4313/2014 άρθρο 81.

6. Κινητοποίηση Πολιτικής Προστασίας

Η κινητοποίηση του δυναμικού και των μέσων για την αντιμετώπιση ενός καταστροφικού συμβάντος ή επαπειλούμενου κινδύνου, μετά την ψήφιση του Εθνικού Μηχανισμού (Ν.4662/2020) παρουσιάζει διαφορές σε σχέση με τις προϋφιστάμενες νομικές ρυθμίσεις (Ν.3013/2002, ΥΑ 1299/2003). Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ρυθμίσεις του Εθνικού Μηχανισμού δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί και οι προϋφιστάμενες παραμένουν σε ισχύ, κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν και οι δύο διαφορετικές διαδικασίες.

6.1 Πριν τη θέσπιση του Εθνικού Μηχανισμού - Σχέδιο «Ξενοκράτης»

Κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας είναι η ενεργοποίηση και η κλιμάκωση της δράσης του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για τους σκοπούς της πολιτικής προστασίας και ειδικότερα για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από καταστροφές ή/και για τον έλεγχο των δυσμενών επιπτώσεων που σχετίζονται με τους αντίστοιχους κινδύνους (Καραμάνου, 2021).

Η κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας διακρίνεται σε:

- α) Κατάσταση ετοιμότητας πολιτικής προστασίας λόγω τεκμηριωμένου κινδύνου, στην οποία περιλαμβάνεται η κλιμάκωση της ετοιμότητας του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας, κατά την εξειδίκευση που γίνεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας.
- β) Κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, στην οποία περιλαμβάνεται η κατάσταση που σχετίζεται με συγκεκριμένη καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται ειδικός συντονισμός από την ΓΓΠΠ και κινητοποίηση δυναμικού και μέσων επιπλέον του διατιθέμενου υπό κανονικές συνθήκες.

Η κινητοποίηση του δυναμικού και των μέσων Πολιτικής Προστασίας ακολουθεί τις κατευθύνσεις του Γενικού Σχεδίου «Ξενοκράτης», με τη διαμόρφωση ενός συστήματος ενεργειών τεσσάρων (4) φάσεων ως εξής:

Φάση 1η: Συνήθης ετοιμότητα, όπου περιλαμβάνονται μέτρα και ενέργειες του κρατικού μηχανισμού που συμβάλλουν στην προετοιμασία του, όπως:

- Αξιολογούνται οι πρώτες πληροφορίες και στοιχεία που αναφέρονται στην εμφάνιση ή επικείμενο ερχομό καταστροφικών φαινομένων
- Τίθεται σε εφαρμογή το σύστημα επικοινωνίας και ροής πληροφοριών
- Καταγράφονται τα μέσα πολιτικής προστασίας και ελέγχεται η επάρκεια της καταλληλότητας αυτών⁵¹
- Λαμβάνονται προπαρασκευαστικά μέτρα

Φάση 2η: Αυξημένη ετοιμότητα, όταν από την συναξιολόγηση των πληροφοριών δίνεται σχεδόν η βεβαιότητα ότι επίκειται καταστροφικά φαινόμενα γίνεται ευρύτερη κινητοποίηση.

- Συνέρχονται επιτελικά και επιχειρησιακά όργανα και διατελούν σε πλήρη ετοιμότητα (π.χ. Συμβούλια Επιτελικού Σχεδιασμού και Διαχείρισης κρίσεων στο ΠΣ, την ΕΛΑΣ το ΛΣ-ΕΛΑΚΤ κ.ά.)⁵²
- Λαμβάνονται προληπτικά μέτρα, όπου κρίνεται σκόπιμο

Η Κατάσταση Ετοιμότητας Πολιτικής Προστασίας κηρύσσεται με απόφαση του γγΠΠ.

Φάση 3η: Άμεση Κινητοποίηση – Επέμβαση, είναι η φάση που γίνεται πλέον η κινητοποίηση και δραστηριοποίηση όλου του συστήματος πολιτικής προστασίας προς αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων.

- Οι επιχειρησιακές δυνάμεις συνεργαζόμενες και συντονιζόμενες ευρίσκονται σε πλήρη δράση
- Το ανθρώπινο δυναμικό και τα υλικά μέσα αξιοποιούνται με τον καλύτερο τρόπο
- Όπου κρίνεται σκόπιμο ενημερώνονται οι πολίτες για τη λήψη μέτρων αυτοπροστασίας, συνδρομή και διευκόλυνση του έργου του κράτους

---

⁵¹ Κατ' επιταγή του «Ξενοκράτη» η ΓΓΠΠ τηρεί ηλεκτρονικό αρχείο των διαθέσιμων μέσων σύμφωνα με τα στοιχεία που τις αποστέλλονται από τους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά η εφαρμογή της εν λόγω πρόβλεψης δεν λαμβάνει χώρα.

⁵² Σύμφωνα με τον «Ξενοκράτη» στα επιτελικά όργανα λαμβάνονται πολιτικής φύσεως αποφάσεις και τα επιχειρησιακά έχουν την ευθύνη εφαρμογής των αποφάσεων των επιτελικών οργάνων και των σχεδίων στο χώρο των επικίνδυνων φαινομένων. Για το Συμβούλιο Επιτελικού Σχεδιασμού και Διαχείρισης Κρίσεων του ΠΣ (Ν.3511/2006 άρθρο 7 όπως τροποποιήθηκε), για την ΕΛΑΣ (Ν.2800/2000 άρθρο 13 όπως τροποποιήθηκε) και για την ΕΛΑΚΤ (Ν.3922/2011 άρθρο 8). Κατ' ουσία πρόκειται για επιχειρησιακά και όχι επιτελικά όργανα.

- Το σύστημα επικοινωνιών βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία
- Οι υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας είναι σε ετοιμότητα για τη στήριξη του επιχειρησιακού έργου και άμεσης επίλυσης προβλημάτων των πληγέντων

Φάση 4η: Αποκατάσταση - Αρωγή

- Γίνεται εκτίμηση ζημιών
- Παρέχεται αρωγή στους πληγέντες
- Λαμβάνονται μέτρα για την αποκατάσταση των ζημιών και μη επανάληψης φαινομένων δυνάμενων να προληφθούν

Επισημαίνεται ότι η κινητοποίηση ενός φορέα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του προκειμένου να αντιμετωπίσει ένα συμβάν π.χ. η κινητοποίηση των τεχνικών υπηρεσιών ενός δήμου για την αντιμετώπιση ενός τοπικού πλημμυρικού φαινομένου που προκλήθηκε εξαιτίας ενός φραγμένου φρεατίου σε ένα δημοτικό δρόμο, λαμβάνει χώρα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του για τη συντήρηση του οδικού δικτύου και δεν πρέπει να συγχέεται με την κινητοποίηση του συστήματος Πολιτικής Προστασίας.

Η άμεση κινητοποίηση/επέμβαση του συστήματος Πολιτικής Προστασίας αναφέρεται στην αντιμετώπιση καταστροφικών φαινομένων, όταν δηλαδή ένα φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο προκαλεί εκτεταμένες επιπτώσεις στον άνθρωπο καθώς και στο ανθρωπογενές ή στο φυσικό περιβάλλον.

Ο χαρακτηρισμός της καταστροφής γίνεται με απόφαση του γγΠΠ, σε συγκεκριμένη κατηγορία ανάλογα με το επίπεδο κλιμάκωσης στη διάθεση του ανθρώπινου δυναμικού και μέσω πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση και τον έλεγχο των δυσμενών επιπτώσεων της. Διακρίνονται οι εξής κατηγορίες καταστροφών⁵³:

---

⁵³ Η ανωτέρω κατηγοριοποίηση βασίζεται στις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ μετά την ισχύ του Ν. 3852/2010 (Καλλικράτης) και των διοικητικών αλλαγών που επέφερε. Σύμφωνα με τους ορισμούς του Ν.3013/2002 και του Ξενοκράτη, η κατηγοριοποίηση των καταστροφών είχε ως εξής: α) γενική καταστροφή νοείται η καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες της χώρας, β) περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσω πολιτικής προστασίας και από άλλες περιφέρειες ή/και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς, γ) περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της περιφέρειας, δ) τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσω πολιτικής προστασίας και από άλλους νομούς, περιφέρειες ή/και από

- α) Τοπική καταστροφή μικρής έντασης, για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο ΠΕ. Ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων γίνεται από τον Περιφερειάρχη ή κατόπιν εντολής του από τον αρμόδιο Αντιπεριφερειάρχη ο οποίος ενεργεί σύμφωνα με τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις που του παρέχει ο Περιφερειάρχης.
- β) Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης για την οποία αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της Περιφέρειας. Ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων γίνεται με ευθύνη του Περιφερειάρχη.
- γ) Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας από άλλους Δήμους, Περιφέρειες, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις ή/και από Κεντρικές Υπηρεσίες και Φορείς. Ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων γίνεται με ευθύνη του γγΠΠ και του ΚΣΟΠΠ.
- δ). Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας από άλλες Περιφέρειες ή Αποκεντρωμένες Διοικήσεις ή και από Κεντρικές Υπηρεσίες και Φορείς. Ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων γίνεται με ευθύνη του γγΠΠ και του ΚΣΟΠΠ.
- ε) Γενική καταστροφή είναι η καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες της χώρας. Ο συντονισμός της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων γίνεται με ευθύνη του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη ή του γγΠΠ και του ΚΣΟΠΠ.

κεντρικές υπηρεσίες και φορείς, ε) τοπική καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού. Σύμφωνα με τις οδηγίες της ΓΠΠΠ όπου περιφέρεια (τότε κρατική διοίκηση) θεωρήθηκε ότι νοείται μετά την ισχύ του Καλλικράτη η αιρετή περιφέρεια (τοπική αυτοδιοίκηση β' βαθμού) και όπου νομός η Περιφερειακή Ενότητα. Περαιτέρω όπως προβλέπεται από τον Ξενοκράτη: «... β. Συντονισμός Επιχειρήσεων 1. Ο συντονισμός των εμπλεκόμενων επιχειρησιακών δυνάμεων για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων, γίνεται, αναλόγως του είδους ή της έντασης της καταστροφής (Γενική Περιφερειακή, Τοπική), από τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας, τους οικείους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών και τους Νομάρχες, αντίστοιχα. Οι ανωτέρω στο έργο τους συνεπικουρούνται, από τους επικεφαλής των δυνάμεων που ενεργούν στον τομέα ευθύνης τους. 2. Το Εθνικό Κέντρο Χειρισμού κρίσεων (νοείται το Κέντρο Επιχειρήσεων ΓΠΠΠ), πρέπει να έχει σαφή εικόνα της κατάστασης και συνεχή ενημέρωση με πληροφορίες, εκτιμήσεις και προβλέψεις προκειμένου να συνδράμει κατά τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο τις επιχειρησιακές και λοιπές δυνάμεις».

Ειδικά για την ως άνω περίπτωση της «Γενικής Καταστροφής» η αρμοδιότητα του χαρακτηρισμού ανήκει στον οικείο Υπουργό, μετά από εισήγηση του γγΠΠ. Ανάλογα με την κατηγορία της καταστροφής ορίζεται και το αρμόδιο όργανο για το συντονισμό της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων.

Για τις περιπτώσεις τοπικών και περιφερειακών καταστροφών μεγάλης έντασης, ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης δύναται να αναλαμβάνει εντός της χωρικής του αρμοδιότητας, και εφόσον συντρέχουν λόγοι, το συντονισμό της διάθεσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων, κατόπιν σχετικής συνεννόησης με τον γγΠΠ⁵⁴.

Σε περίπτωση που οι διαθέσιμοι πόροι δεν επαρκούν (ανθρώπινο δυναμικό και μέσα) ο γγΠΠ μπορεί να κηρύξει την πληγείσα περιοχή σε Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης Πολιτικής Προστασίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η απελευθέρωση πρόσθετων πόρων (πλέον των διατιθέμενων υπό κανονικές συνθήκες όπως έκτακτες χρηματοδοτήσεις, απευθείας αναθέσεις έργων και υπηρεσιών, μισθώσεις μηχανημάτων, έκτακτες προσλήψεις προσωπικού κ.ά.).

Εφόσον η καταστροφή είναι τοπική, τότε για την κήρυξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης απαιτείται εισήγηση από τον Περιφερειάρχη και στην περίπτωση που η καταστροφή είναι τοπική μικρής έντασης ο γγΠΠ μπορεί να τον εξουσιοδοτήσει (τον Περιφερειάρχη) να προβεί ο ίδιος στην κήρυξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Σε περίπτωση γενικής καταστροφής η αρμοδιότητα της κήρυξης ανήκει στον οικείο Υπουργό μετά από εισήγηση του γγΠΠ.

Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας που συντρέχει σε περίπτωση συντελεσθείσας καταστροφής, αίρεται αυτοδικαίως με την πάροδο εξαμήνου. Δύναται δε, να ανανεώνεται με απόφαση του γγΠΠ ύστερα από βεβαίωση των κατά περίπτωση αρμόδιων αποκεντρωμένων οργάνων με ειδική αιτιολογία για τους λόγους για τους οποίους οι επιπτώσεις από τις καταστροφές δεν έχουν ακόμη αντιμετωπισθεί. Η κήρυξη μιας περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας δεν συνδέεται με άλλες διαδικασίες που ενεργοποιούνται, όπως η καταβολή αποζημιώσεων και δανείων σε πληγέντες.

Επισημαίνεται ότι ο χαρακτηρισμός της καταστροφής δεν είναι απλά μια διοικητική πράξη αλλά παράγει και συγκεκριμένα αποτελέσματα στη διαχείριση των συνεπειών

---

⁵⁴ Κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 2503/1997 σε συνδυασμό με τα άρθρα 10 και 11 του Ν.3013/2002 και του άρθρου 283 του Ν.3852/2010.

της καταστροφής και το συντονισμό των επιχειρήσεων, σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο, τη διάθεση των πόρων και συνεπώς του καθορισμού του οργάνου που θα αναλάβει το συντονισμό της διάθεσης πόρων (ΚΣΟΠΠ, γγΠΠ, Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Περιφερειάρχης/Αντιπεριφερειάρχης), του οργάνου που θα εισηγηθεί ή θα εκδώσει την κήρυξη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, την τήρηση φακέλου καταστροφής κ.λπ.

Στην πράξη, στην πλειοψηφία των καταστροφών δεν εκδίδονται αποφάσεις χαρακτηρισμού τους από το γγΠΠ, όπως αυτό έχει επισημανθεί και σε πρόσφατη έκθεση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της καθυστέρησης ή της μη έκδοσης αποφάσεων κήρυξης σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Επίσης, όπως διαπιστώνεται και στην εισηγητική έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού *«οι υφιστάμενες αρμοδιότητες των φορέων πολιτικής προστασίας σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο εμφανίζουν αποσπασματικό χαρακτήρα και σε πολλές περιπτώσεις αποτυπώνονται θεσμικά με ασάφεια, που αναπόφευκτα οδηγεί σε αλληλοεπικάλυψη και συχνά σύγκρουσή τους. Η σύγχυση αυτή ως προς τις αρμοδιότητες και το συνακόλουθο ασαφή ρόλο που καλείται να επιτελέσει κάθε φορέας πολιτικής προστασίας αποτελεί σοβαρή παθογένεια του ισχύοντος συστήματος, η οποία επιφέρει τη μείωση της αποτελεσματικότητάς του, ιδιαίτερα κατά το κρίσιμο στάδιο της διαχείρισης έκτακτης ανάγκης, όπου απαιτείται σε ιδιαίτερα περιορισμένο χρονικό διάστημα η βέλτιστη απόκριση και λειτουργία κάθε επιμέρους δομής πολιτικής προστασίας υπέρ του δημοσίου συμφέροντος».*

Ο συντονισμός του δυναμικού και των μέσων Πολιτικής Προστασίας στην αντιμετώπιση μιας καταστροφής και ελέγχου των επιπτώσεων της, αποτελεί σημαντική πρόκληση στη λειτουργία του συστήματος Πολιτικής Προστασίας.

6.2 Σύμφωνα με τον Εθνικό Μηχανισμό

Με το Ν.4662/2020 περί Εθνικού Μηχανισμού, ο χαρακτηρισμός και η κατηγοριοποίηση των καταστροφών καταργείται και η κινητοποίηση των πόρων γίνεται, επίσης κλιμακούμενα, και διακρίνεται η Κατάσταση Ετοιμότητας και η Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης ως εξής:

Η κατάσταση Ετοιμότητας Πολιτικής Προστασίας διακρίνεται σε:

- Κατάσταση συνήθους ετοιμότητας (Green Code): Οι εμπλεκόμενοι σε δράσεις πολιτικής προστασίας φορείς επαγρυπνούν κατόπιν προειδοποίησης για την περίπτωση εκδήλωσης ήπιας διακινδύνευσης συμβάντος ή κινητοποίησης, κατόπιν εκδήλωσης χαμηλής επικινδυνότητας συμβάντος, ελέγχοντας τη διαθεσιμότητα σε ανθρώπινο δυναμικό, υλικά και μέσα και εφαρμόζουν τα κατά περίπτωση σχέδια και μνημόνια ενεργειών.
- Κατάσταση αυξημένης ετοιμότητας (Yellow Code): Οι εμπλεκόμενοι φορείς αυξάνουν την ετοιμότητά τους κατόπιν εκδήλωσης (ή προειδοποίησης) μέσης επικινδυνότητας συμβάντος και ενεργοποιούνται συγκεκριμένα ΠΔΕΑ.
- Κατάσταση επιφυλακής (Orange Code): Οι εμπλεκόμενοι φορείς εξαντλούν τα μέτρα ετοιμότητας και τίθενται σε επιφυλακή, επαυξανόμενοι σε στελέχωση, ύστερα από εκδήλωση αυξημένης επικινδυνότητας συμβάντος ή προειδοποίησης για πάσης φύσεως απειλή.
- Κατάσταση κινητοποίησης (Red Code): Ενεργοποιείται αμέσως μετά την εκδήλωση καταστροφικού φαινομένου ή σε περίπτωση σοβαρής πιθανότητας επέλευσης καταστροφής ή πάσης φύσεως απειλής. Ο Εθνικός Μηχανισμός τίθεται σε πλήρη κινητοποίηση, ενεργοποιώντας και αναπτύσσοντας το αναγκαίο ανθρώπινο δυναμικό, τα υλικά και μέσα και δρομολογούνται δράσεις βραχείας αποκατάστασης, αρωγής και υποστήριξης για τη μετρίαση των επιπτώσεων της καταστροφής.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η κλιμακούμενη κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και μέσων γίνεται ανάλογα με τη διαβάθμιση του μεγέθους της απειλής ή προειδοποίησης ή της επικινδυνότητας ενός συμβάντος. Προς το παρόν δεν έχουν καθοριστεί οι αναγνωρισμένοι κίνδυνοι και απειλές που «ενεργοποιούν» αυτές τις διαβαθμίσεις και καταγράφονται σε ειδική βάση δεδομένων (π.χ. η διαβάθμιση του

μεγέθους της απειλής μπορεί να καθορίζεται ανάλογα με τον δείκτη κινδύνου πυρκαγιάς δασικών πυρκαγιών ή τη διαβάθμιση των δελτίων καιρού κ.ά.).

Κατάσταση έκτακτης ανάγκης

Η δυνατότητα κήρυξης σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, «*συντρέπει σε περίπτωση συντελεσθείσας φυσικής και τεχνολογικής καταστροφής ευρείας κλίμακας στον πληθυσμό και στις υποδομές, για την αντιμετώπιση της οποίας δεν επαρκούν οι άμεσα διαθέσιμοι πόροι, μέσα και υλικά των φορέων διαχείρισης σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο και απαιτείται η λήψη έκτακτων μέτρων αποκατάστασης ορισμένης χρονικής διάρκειας, έτσι όπως ορίζεται στο κείμενο θεσμικό πλαίσιο, από τις κατευθυντήριες οδηγίες, τις εγκυκλίους και τις κανονιστικές πράξεις της διοίκησης, αναφορικά με την κήρυξη περιοχών σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας*».

Σύμφωνα με την ως άνω γραμματική διατύπωση του νόμου δεν είναι σαφές σε ποιες εγκυκλίους ή κανονιστικές διατάξεις της διοίκησης αναφέρεται, ούτε πως ορίζεται η «καταστροφή ευρείας κλίμακας».

Κατάσταση Ειδικής Κινητοποίησης

Μια σημαντική καινοτομία του Εθνικού Μηχανισμού είναι η κήρυξη της Κατάστασης Ειδικής Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας λόγω επαπειλούμενου κινδύνου ή προειδοποίησης για αυξημένης διακινδύνευσης συμβάντων φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Στην περίπτωση αυτή λαμβάνονται μέτρα ορισμένης χρονικής διάρκειας αντίστοιχα με εκείνα της κήρυξης μιας περιοχής σε κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης Πολιτικής Προστασίας.

Αν και οι ειδικότεροι όροι, προϋποθέσεις, κριτήρια, διαδικασίες, λοιπά τεχνικά ζητήματα και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με απόφαση του γγΠΠ η οποία δεν έχει εκδοθεί, ο γγΠΠ έχει ήδη προβεί στην έκδοση αποφάσεων Κήρυξης Κατάστασης Ειδικής Κινητοποίησης⁵⁵.

---

⁵⁵ Π.χ. ΓΓΠΠ 10273/17-9-2020, ΓΓΠΠ 10268/17-9-2020. Δεν είναι σαφή τα κριτήρια με τα οποία αποφασίζεται η έκδοση αυτών των αποφάσεων (π.χ. στο διατακτικό των εν λόγω αποφάσεων δεν μνημονεύεται αίτημα ενδιαφερόμενου φορέα ή οι ιδιαίτεροι λόγοι λήψης αυτών των αποφάσεων).

6.3 Σχέδια Πολιτικής Προστασίας

Για την επίτευξη του σκοπού της πολιτικής προστασίας προβλέπεται η εκπόνηση σχεδίων πολιτικής προστασίας από τους εμπλεκόμενους φορείς της δημόσιας διοίκησης. Στο Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» προβλέφθηκαν οι φορείς που καταρτίζουν σχέδια πολιτικής προστασίας ανά κατηγορία κινδύνου (σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες, κατολισθήσεις κ.ά.) και δίνονται οι βασικές απαιτήσεις για τη σχεδίαση και συντονιστικές οδηγίες για την κατάρτισή τους.

Στα πλαίσια αυτά, προβλέπεται να συντάσσονται τα Γενικά Σχέδια από τη ΓΓΠΠ και τα Ειδικά Σχέδια Αντιμετώπισης (ΕΣΑ), από τα Υπουργεία, τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και τις Περιφέρειες⁵⁶. Οι δήμοι, έχουν επίσης υποχρέωση σύνταξης σχεδίων έκτακτης ανάγκης όπως τούτο καθορίστηκε με τις νεότερες ρυθμίσεις του Καλλικράτη (Ν.3852/2010). Επίσης, προβλέπεται και η κατάρτιση Μνημονίων Ενεργειών κατά περίπτωση (πχ για τις επιχειρησιακές δυνάμεις)⁵⁷.

Η κατάρτιση των σχεδίων πολιτικής προστασίας ακολουθεί μια γραμμική πορεία, από το κεντρικό στο τοπικό επίπεδο, με συντονιστή στη σχεδίαση τη ΓΓΠΠ. Η εκπόνηση των σχεδίων πολιτικής προστασίας από τους υπόχρεους φορείς και η εναρμόνιση του σχεδιασμού, αποδείχθηκε ως μια εξαιρετικά δυσχερής διαδικασία.

Για την εξειδίκευση των εγκεκριμένων Γενικών Σχεδίων όπως αυτά διαφοροποιούνται ανάλογα με την αποστολή του κάθε φορέα και τις τοπικές ιδιαιτερότητες, η ΓΓΠΠ εξέδωσε το 2007 το «Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Ειδικών Σχεδίων ανά Καταστροφή σε Επίπεδο Υπουργείου ή Άλλου Κεντρικού Φορέα» και το 2009 εξέδωσε το «Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης ανά καταστροφή της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή της ΥΑ 1299/2003 Ξενοκράτης». Το 2020 προέβη στην έκδοση υποδειγμάτων σχεδίων για τους ΟΤΑ α' βαθμού.

Η κατάρτιση των Γενικών Σχεδίων ανά κατηγορία κινδύνου από τη ΓΓΠΠ καθυστέρησε για αρκετά χρόνια, με το πρώτο να εκδίδεται το 2009 για τα τεχνολογικά ατυχήματα. Ένα χρόνο αργότερα καταρτίστηκε το Γενικό Σχέδιο για τις

---

⁵⁶ Σύμφωνα με τον Ξενοκράτη υποχρέωση κατάρτισης σχεδίων είχαν οι Περιφέρειες και οι Νομαρχίες. Σε ότι αφορά τις νεοσυσταθείσες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και τις αιρετές περιφέρειες ακολουθούνται οι σχετικές οδηγίες της ΓΓΠΠ.

⁵⁷ Το μνημόνιο ενεργειών αποτελεί ένα απλό έγγραφο μη εμπιστευτικού χαρακτήρα στο οποίο δίνονται με σαφήνεια απαντήσεις στα ερωτήματα (ποιος, τι, πότε, που, γιατί).

δασικές πυρκαγιές και ακολούθησε το σχέδιο για τη διαχείριση των ανθρώπινων απωλειών. Η πλειοψηφία των Γενικών Σχεδίων εκδόθηκαν ή αναθεωρήθηκαν μόλις ελάχιστες ημέρες πριν την ψήφιση του Ν.4662/2020 περί του Εθνικού Μηχανισμού⁵⁸.

Παράλληλα οι προβλεπόμενες θεσμικές ρυθμίσεις για τον έλεγχο, την παρακολούθηση εφαρμογής των σχεδίων πολιτικής προστασίας και την έγκριση αυτών ουδέποτε εφαρμόστηκαν.

Για τη διευκόλυνση των φορέων Πολιτικής Προστασίας, η ΓΓΠΠ εκδίδει ετησίως κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τις αρμοδιότητες και το θεσμοθετημένο ρόλο τους καθώς και για τις δράσεις πολιτικής προστασίας. Οι οδηγίες αυτές θεωρούνται δεσμευτικές για τους φορείς της δημόσιας διοίκησης, αφού εκδίδονται στα πλαίσια της εξουσίας του γγΠΠ να προετοιμάζει και να κινητοποιεί τον μηχανισμό της πολιτικής προστασίας της χώρας για κάθε μορφής καταστροφών⁵⁹.

Με τις επιταγές του νέου νόμου περί Εθνικού Μηχανισμού, αναθεωρείται η διαδικασία σχετικά με την κατάρτιση των σχεδίων πολιτικής προστασίας⁶⁰. Η ΓΓΠΠ καταρτίζει τα Γενικά Σχέδια, κάθε περιφέρεια το Περιφερειακό Σχέδιο και κάθε δήμος το Τοπικό Σχέδιο, ενώ δεν υφίσταται πλέον σχετική υποχρέωση των Υπουργείων ή των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Τα περιφερειακά και τοπικά σχέδια είναι εναρμονισμένα με τα Γενικά Σχέδια και ανεξάρτητα από τον ειδικό κίνδυνο, ακολουθώντας τις διεθνείς πρακτικές⁶¹. Η εναρμόνιση των σχεδίων γίνεται υπό το συντονισμό της ΓΓΠΠ που εκδίδει οδηγίες σχεδίασης για το σκοπό αυτό. Ο γγΠΠ εγκρίνει πλέον μόνο τα Γενικά Σχέδια, ενώ τα Περιφερειακά και Τοπικά Σχέδια εγκρίνονται από τις περιφερειακές και δημοτικές αρχές, αντίστοιχα⁶².

Μέχρι την έκδοση των νέων σχεδίων παραμένουν σε ισχύ τα υφιστάμενα (*Πίνακας 1*).

---

⁵⁸ Αξιοσημείωτο είναι ότι η παρουσίαση των εν λόγω σχεδίων στον τύπο και η αποστολή στους υπόχρεους φορείς και υπηρεσίες έγινε ενόσω είχε ψηφιστεί ο Εθνικός Μηχανισμός και το θεσμικό καθεστώς που αναφερόταν στα σχέδια δεν ήταν σε ισχύ.

⁵⁹ Απόφαση 514/2015 Άρειου Πάγου.

⁶⁰ Ν.4662/2020 άρθρα 20, 21, 23.

⁶¹ Περιλαμβάνουν Γενικό Μέρος με διατάξεις που έχουν εφαρμογή σε κάθε καταστροφή και Παρατήματα τα οποία εξειδικεύουν τις διατάξεις του Γενικού Μέρους για καταστροφές σχετιζόμενες με ειδικούς κινδύνους.

⁶² Συγκεκριμένα, το Περιφερειακό/Τοπικό Σχέδιο εγκρίνεται από το Περιφερειακό/Δημοτικό Συμβούλιο, μετά από εισήγηση της εκτελεστικής επιτροπής και σύμφωνη γνώμη της ΓΓΠΠ.

Πίνακας 1: Γενικά Σχέδια Πολιτικής Προστασίας

Επωνυμία Σχεδίου	Έτος Έκδοσης	Έτος Αναθεώρησης
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης (Γενικό ΣΑΤΑΜΕ)	2009	2018 2020 «ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ»
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών Εξ Αιτίας Δασικών Πυρκαγιών	2010	2011 2013
Ειδικό Σχέδιο Διαχείρισης Ανθρώπινων απωλειών	2011	2017 2019
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Πλημμυρικών Φαινομένων	2019 «ΔΑΡΔΑΝΟΣ	
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Σεισμών	2020 «ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ»	
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Ηφαιστειακής Δραστηριότητας στο Ηφαιστειακό Σύμπλεγμα Σαντορίνης	2020 «ΤΑΛΟΣ»	
Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Χιονοπτώσεων και Παγετού	2020 «ΒΟΡΕΑΣ»	

Δομή Σχεδίων Πολιτικής Προστασίας

- Σκοπός, αντικειμενικοί στόχοι, παραδοχές
- Ανάλυση κινδύνου
- Κύριες Δράσεις Πολιτικής Προστασίας ανά φάση
- Ρόλοι και Αρμοδιότητες των φορέων πολιτικής Προστασίας ανά επίπεδο διοίκησης και αυτοδιοίκησης
- Δράσεις Εθελοντικών Οργανώσεων
- Διάθεση επιπλέον πόρων
- Συντονιστικές οδηγίες για την υλοποίηση των δράσεων πολιτικής προστασίας – Διοίκηση, Έλεγχο και Συντονισμό των επιχειρήσεων
- Υποστήριξη και εξέλιξη Σχεδίου - Οδηγίες Σχεδίασης

Κύριες δράσεις Πολιτικής Προστασίας

Οι δράσεις πολιτικής προστασίας που καθορίζονται στα Γενικά Σχέδια Πολιτικής Προστασίας διαχωρίζονται ανά φάση του συστήματος κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας όπως αυτό ορίζεται στον Ξενοκράτη. Περαιτέρω κάθε φορέας σχεδιάζει με βάση την αποστολή του και τις θεσμικά αποδιδόμενες σε αυτόν αρμοδιότητες. Οι κύριες δράσεις πολιτικής προστασίας σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των Γενικών Σχεδίων Πολιτικής Προστασίας έχουν ως εξής⁶³:

Προπαρασκευαστικές Δράσεις

- Αναθεώρηση επικαιροποίηση σχεδίων πολιτικής προστασίας
- Λειτουργία συστήματος επικοινωνίας
- Συντήρηση εξοπλισμού και μέσων
- Εξασφάλιση επιπλέον πόρων
- Εξασφάλιση οικονομικών πόρων για την υποστήριξη του σχεδιασμού (πχ συντήρηση των μέσων)
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού
- Προπαρασκευαστική σύγκλιση συλλογικών οργάνων
- Εκπαίδευση προσωπικού

Δράσεις αυξημένης ετοιμότητας

- Ετοιμότητα προσωπικού
- Ενημέρωση και προειδοποίηση του κοινού

---

⁶³ Στα γενικά σχέδια, δεν εντάσσονται δράσεις για τη μείωση του κινδύνου καταστροφής όπως τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, αποψιλώσεις δασικών εκτάσεων, αποχιονισμός οδικού δικτύου, λήψη μέτρων αντισεισμικής θωράκισης κ.λπ. Μάλιστα, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ «δεν θεωρούνται δράσεις πολιτικής προστασίας», αλλά δράσεις που λαμβάνονται στα πλαίσια των τακτικών καθηκόντων αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων (π.χ οι τεχνικές υπηρεσίες των περιφερειών έχουν τη νομική υποχρέωση καθαρισμού των υδατορεμάτων ή κατασκευής αντιπλημμυρικών έργων κ.ά.). Ωστόσο, επειδή η μη λήψη των κατάλληλων μέτρων πρόληψης μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, προβλέπεται ο συντονισμός αυτών των δράσεων σε επίπεδο αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού μέσω των ΣΟΠΠ και των ΣΤΟ, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία και τις οδηγίες της ΓΓΠΠ (ΥΑ 7575/2016 σχετικά με το συντονιστικό ρόλο των ΣΟΠΠ). Στο νέο νόμο του Εθνικού Μηχανισμού προβλέπεται η ανάληψη δράσεων μείωσης του κινδύνου καταστροφής, ως δράσεων πολιτικής προστασίας και η σύσταση νέων δομών στη ΓΓΠΠ για το σκοπό αυτό. Ο καθορισμός των «δράσεων πολιτικής προστασίας» προβλέπεται από τον Εθνικό Σχεδιασμό Πολιτικής Προστασίας που όπως προαναφέρθηκε δεν έχει μέχρι σήμερα ουδέποτε ολοκληρωθεί.

Δράσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και άμεσης βραχείας διαχείρισης των συνεπειών

- Έρευνα και Διάσωση
- Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις – Βατότητα οδικού δικτύου
- Οργανωμένη απομάκρυνση πολιτών
- Διασφάλιση ποιότητας πόσιμου νερού
- Άμεση αξιολόγηση ζημιών και επικινδυνότητας για την εκτίμηση του απαιτούμενου δυναμικού και μέσων
- Εφαρμογή σχεδίων επιχειρησιακής συνέχειας εμπλεκόμενων φορέων
- Πρώτες βοήθειες και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Δημόσια τάξη και ασφάλεια
- Διασφάλιση λειτουργίας των δικτύων κοινής ωφελείας
- Ενημέρωση πολιτών για τις δράσεις πολιτικής προστασίας και λήψης μέτρων αυτοπροστασίας και προειδοποίηση
- Καθαρισμός αποβλήτων καταστροφής
- Κήρυξη Κατάστασης Έκτακτης Ανάγκης
- Διακοπή σχολικών μαθημάτων

6.4 Πλαίσια Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΔΕΑ)

Μια καινοτομία του Εθνικού Μηχανισμού είναι η προβλεπόμενη δράση και η λειτουργία των Πλαισίων Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΔΕΑ) (Emergency Management Frameworks - EMFs.)⁶⁴. Αποτελούν, χωρίς να θίγεται η αυτοτέλειά τους, το σύνολο των (συν)αρμόδιων οργανικών μονάδων και φορέων που διαθέτουν το κατάλληλο δυναμικό, υλικά και μέσα.

Ενδεικτικά, τα εν λόγω Πλαίσια εξειδικεύονται σε αντικείμενα σχετιζόμενα με:

- την ενημέρωση και προειδοποίηση πολιτών,
- την έρευνα και διάσωση,

---

⁶⁴ Ν.4662/20 άρθρο 6, άρθρο 10, άρθρο 18 παρ. 4 και 9.

- τη διοικητική μέριμνα πληγέντων,
- την περιβαλλοντική ρύπανση και αποκατάσταση περιβάλλοντος,
- την προστασία αγροτικών πόρων,
- την αποκατάσταση τηλεπικοινωνιών,
- τη διαχείριση ανθρώπινων απωλειών,
- την ψυχοκοινωνική υποστήριξη πληγέντων.

Τα ΠΔΕΑ ενεργοποιούνται, σε κεντρικό επίπεδο από τον γγΠΠ ή από το Διοικητή ΣΟΠΠ και σε περιφερειακό επίπεδο από τον Περιφερειακό Συντονιστή, με τις περιπτώσεις ενεργοποίησης των ΠΔΕΑ να προβλέπονται σε σχετικό κατάλογο.

Περαιτέρω, ορίζονται επικεφαλής των ΠΔΕΑ οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για:

- Το συντονισμό των δράσεων και των ενεργειών τους
- Τη συλλογή, επεξεργασία και διακίνηση πληροφοριών εκτίμησης διακινδύνευσης εκτάκτων αναγκών
- Την υποστήριξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού και την παρακολούθηση της υλοποίησης των δράσεών τους
- Τη διασύνδεση των κεντρικών και περιφερειακών ΠΔΕΑ μεταξύ τους
- Τη συμμετοχή τους στη στελέχωση των ΠΕΚΕΠΠ, κατά περίπτωση

Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός και η παρακολούθηση των φάσεων υλοποίησης των ΠΔΕΑ συντονίζεται από τα ΠΕΚΕΠΠ και τα ΠΕΣΟΠΠ. Περαιτέρω η Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των ΠΔΕΑ σε συνεργασία με τους αντίστοιχους επικεφαλής, στη βάση των κατευθυντήριων οδηγιών του ΠΕΣΟΠΠ, προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν ελλείψεις στους τομείς σχεδιασμού, οργάνωσης, εξοπλισμού, εκπαίδευσης και ασκήσεων υποβάλλοντας σχετική έκθεση στο ΠΕΣΟΠΠ και υποβάλλει προτάσεις για την ένταξη των ΠΔΕΑ σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ενίσχυσης.

Για λειτουργία των ΠΔΕΑ αναμένεται η έκδοση των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων, που θα ρυθμίζει κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

7. Λοιπές Δομές του Εθνικού Μηχανισμού

7.1 Δομές για την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης – Εκπαίδευση και κατάρτιση

Από την κατάρτιση του στρατηγικού σχεδιασμού και των σχεδίων πολιτικής προστασίας, τη λήψη μέτρων πρόληψης και την αντιμετώπιση μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης, πολύτιμες πληροφορίες και γνώσεις δεν αρκεί απλά να υπάρχουν κάπου, αλλά πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες και κατάλληλα επεξεργασμένες, ώστε να μη δημιουργούνται καθυστερήσεις και να μειωθεί ο κίνδυνος σφαλμάτων. Η αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης, των πορισμάτων της εφαρμοσμένης έρευνας και των νέων δυνατοτήτων που παρουσιάζουν οι τεχνολογικές εξελίξεις και η εξειδικευμένη εκπαίδευση του ανθρωπίνου δυναμικού, τίθενται ως προαπαιτούμενα για την αποδοτική εκτέλεση του έργου της Πολιτικής Προστασίας. Στα πλαίσια αυτά συστήνονται (ή αναθεωρούνται) κατάλληλες δομές για την υποστήριξη των αρμόδιων οργάνων και φορέων Πολιτικής Προστασίας, για τη λήψη αποφάσεων, την υποστήριξη του σχεδιασμού, τη διευκόλυνση της λειτουργίας του συντονισμού και τη ταχεία και αποτελεσματική απόκριση.

Η ΓΓΠΠ ως υπερκείμενη δομή του Εθνικού Μηχανισμού έχει σημαντικές αρμοδιότητες προς αυτή την κατεύθυνση⁶⁵:

- Συνεργάζεται με την επιστημονική και ερευνητική κοινότητα, τα ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας και με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, με σκοπό την αξιοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και προϊόντων εφαρμοσμένης έρευνας και καινοτομίας.
- Αξιοποιεί, εγκρίνει και χρηματοδοτεί προγράμματα πληροφορικής και επικοινωνιών, τεχνολογίες εφαρμοσμένης έρευνας και μελέτες για την υποστήριξη του σχεδιασμού πολιτικής προστασίας και την ενημέρωση του πληθυσμού.
- Συντονίζει, χρηματοδοτεί και αναθέτει σε επιστημονικούς και εκπαιδευτικούς φορείς την εκπόνηση και εκτέλεση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης του προσωπικού πολιτικής προστασίας και προτείνει την χρηματοδότηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών στα ΑΕΙ.

---

⁶⁵ Ν.4662/2020 άρθρο 29 και ΠΔ 151/2004.

- Τηρεί και εμπλουτίζει Βιβλιοθήκη Πολιτικής Προστασίας με στόχο να εξυπηρετεί κάθε ενδιαφερόμενο ερευνητή, με την εξεύρεση και διάθεση ή το δανεισμό βιβλίων και λοιπών εντύπων⁶⁶.

Περαιτέρω προβλέπεται η σύσταση ειδικών συμβουλίων και επιτροπών και λοιπών δομών, σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης για τη διασύνδεση με την επιστημονική κοινότητα και την εκπαίδευση του εμπλεκόμενου δυναμικού. Αναφέρονται ενδεικτικά:

Μόνιμο Επιστημονικό Συμβούλιο Πολιτικής Προστασίας

Επανασυστάθηκε στη ΓΓΠΠ το Μόνιμο Επιστημονικό Συμβούλιο Πολιτικής Προστασίας ως συμβουλευτικό όργανο του ΣΟΠΠ. Αποτελεί βασική διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού και στη σύνθεσή του προβλέπεται να μετέχουν εκπρόσωποι θεσμοθετημένων οργάνων της πολιτείας αρμόδιων για θέματα διαχείρισης κινδύνου καταστροφής, ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων, κέντρων και οργανισμών. Αναμένεται η έκδοση της κανονιστικής απόφασης του γγΠΠ που θα καθορίζει την σύνθεση, τις αρμοδιότητες καθώς και οποιοδήποτε άλλο ζήτημα για τη λειτουργία του εν λόγω συμβουλίου⁶⁷.

Ειδικές Επιστημονικές Επιτροπές των ΠΕΣΟΠΠ

Συγκροτούνται ανά Περιφέρεια με απόφαση του γγΠΠ, στις οποίες συμμετέχουν ειδικοί επιστήμονες και τεχνικοί εμπειρογνώμονες για την τεχνοκρατική υποστήριξη της λειτουργίας του ΠΕΣΟΠΠ⁶⁸.

Επιτροπή Εκτίμησης Κινδύνου

Συνιστάται και συγκροτείται στη ΓΓΠΠ με απόφαση του γγΠΠ και μπορεί να χαρακτηρίζεται ως κατεπείγοντα και άμεσης υλοποίησης, προληπτικής φύσεως έργα ή εργασίες των Δήμων, των Περιφερειών, της ΓΓΠΠ ή οποιουδήποτε άλλου φορέα του Δημοσίου, τα οποία θα αδειοδοτούνται από τη νεοσύστατη Δ/ση Τεχνικών Έργων και Περιβάλλοντος της ΓΓΠΠ, κατά παρέκκλιση οποιασδήποτε άλλης διαδικασίας. Τα έργα και οι εργασίες αυτές διακρίνονται σε:

⁶⁶ ΠΔ 151/2004.

⁶⁷ Ν.4662/2020 άρθρο 41.

⁶⁸ Ν.4662/2020 άρθρο 13.

- Έργα ή εργασίες καθαρισμού
- Έργα ή εργασίες αντιπλημμυρικής θωράκισης μικρής κλίμακας
- Έργα ή εργασίες διάνοιξης αντιτυρικών ζωνών
- Έργα ή εργασίες συντήρησης δασικού οδικού δικτύου
- Έργα ή εργασίες για τη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας
- Έργα ή εργασίες ανάσχεσης ή αποκατάσταση διάβρωσης εδαφών βασικών οδικών δικτύων ή αντιστήριξης πρανών ή αποτροπής κατολισθητικών φαινομένων
- Έργα και εργασίες που αφορούν σε αναγκαίες κτιριακές υποδομές του Εθνικού Μηχανισμού

Στη σύνθεσή της επιτροπής συμμετέχουν ο γγΠΠ ως πρόεδρος, ο διοικητής ΣΟΠΠ, ο Περιφερειακός Διοικητής, εκπρόσωποι υπουργείων, του ΤΕΕ, της ΕΝΠΕ ή της ΚΕΔΕ. Για τη λειτουργία της εν λόγω επιτροπής αναμένεται η έκδοση απόφασης από το γγΠΠ.

Υποστηρικτική Ομάδα Διαχείρισης Χημικών, Βιολογικών, Ραδιολογικών και Πυρηνικών Απειλών και Συμβάντων (ΧΒΡΠ)

Πρόκειται για μια διυπηρεσιακή ομάδα που υπάγεται και συγκαλείται από τον γγΠΠ. Αποτελεί Επιτελικό Συμβουλευτικό Όργανο, το οποίο υποστηρίζει σε επίπεδο τακτικό, επιχειρησιακό και πολιτικό τις αρμόδιες δυνάμεις και όργανα πολιτικής προστασίας με την παροχή εξειδικευμένης τεχνογνωσίας και επιστημονικών πληροφοριών για τη διαχείριση ΧΒΡΠ απειλών και συμβάντων⁶⁹.

Ομάδες Πρώτης (1ης) Απόκρισης

Η ομάδα πρώτης απόκρισης (First Responders) είναι οι κατά περίπτωση και καθ' ύλη και κατά τόπους αρμόδιοι, επιχειρησιακά που επιλαμβάνονται πρώτοι του καταστροφικού συμβάντος. Ο ρόλος των ομάδων πρώτης απόκρισης είναι πολύ σημαντικός και ως προς την εκτίμηση της επικινδυνότητας αφού καθορίζει τη στρατηγική που πρόκειται να ακολουθηθεί, το απαιτούμενο ανθρώπινο δυναμικό, τα υλικά και μέσα⁷⁰.

⁶⁹ Ν.3491/2006 άρθρο 15 , ΥΑ 3265/5-5-2020, ΓΓΠΠ 11086/20-10-2020.

⁷⁰ Ν.4662/2020 άρθρο 1 και άρθρο 24.

Στη ΓΓΠΠ έχει συσταθεί ήδη μια 17μελής ομάδα 1ης απόκρισης, η οποία συμμετέχει σε συμβάντα τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁷¹.

Ομάδα Έκδοσης Ημερήσιου Χάρτη Κινδύνου Πυρκαγιάς

Πρόκειται για μια ειδική επιστημονική ομάδα που απαρτίζεται από επιστήμονες με ειδικές γνώσεις και πολύχρονη εμπειρία για την υποστήριξη της Διοίκησης και της ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με την επικινδυνότητα εκδήλωσης και εξάπλωσης δασικών πυρκαγιών, το επόμενο 24ωρο⁷².

Μόνιμες επιστημονικές επιτροπές για τον Σεισμικό και Ηφαιστειακό Κίνδυνο

Το έργο του ΟΑΣΠ στον αντισεισμικό σχεδιασμό της χώρας συμπληρώνεται από τις Μόνιμες Επιστημονικές Επιτροπές συμβουλευτικού χαρακτήρα που έχουν στελεχωθεί από αναγνωρισμένους επιστήμονες και ειδικούς. Οι Επιτροπές αυτές συγκροτούνται μετά από απόφαση του Υπουργού Υποδομών κατόπιν σχετικής εισήγησης του Δ.Σ. του Οργανισμού, ως εξής⁷³:

- Σεισμοτεκτονικής, Αντισεισμικών Κατασκευών και Τεχνικής Σεισμολογίας
- Κοινωνικής Αντισεισμικής Άμυνας
- Εκτίμησης Σεισμικής Επικινδυνότητας και Αξιολόγησης Σεισμικού Κινδύνου
- Παρακολούθησης Ελληνικού Ηφαιστειακού Τόξου
- Υποστήριξης Αντισεισμικού Κανονισμού

Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης Βιολογικών και Τοξικών Κινδύνων

Συνιστάται στο Υπουργείο Υγείας και έχει γνωμοδοτικές αρμοδιότητες για την πρόληψη και προστασία της υγείας του ελληνικού πληθυσμού από βιολογικούς και τοξικούς παράγοντες, που μπορεί να προέρχονται ιδίως από πολεμικές αιτίες, ατυχήματα, φυσικές καταστροφές και επιδημίες. Τα μέλη του συμβουλίου είναι

⁷¹ Δελτίο Τύπου ΓΓΠΠ στις 30/10/2020, στις 30/11/2020, στις 30/12/2020.

⁷² Στις αρμοδιότητες της ΓΓΠΠ υπάγεται και η έκδοση χαρτών προγνώσεων κινδύνου πυρκαγιάς (ΠΔ 151/2004). Επίσης το αριθμ 3702/2020 έγγραφο της ΓΓΠΠ με θέμα «Έκδοση Ημερήσιου Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς από τη ΓΓΠΠ, κατά την αντιπυρική περίοδο».

⁷³ Ν.1349/1983 άρθρο 5 όπως τροποποιήθηκε.

ακαδημαϊκοί ή καθηγητές ΑΕΙ και εκπρόσωποι Υπουργείων και ορίζονται από τον Υπουργό Υγείας που προεδρεύει του Συμβουλίου⁷⁴.

Ομάδες Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών

Πρόκειται για εθνικές ομάδες που συνιστώνται στην ΕΛΑΣ με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη και έχουν ως αποστολή την αναγνώριση και ταυτοποίηση των θυμάτων από ατυχήματα, καταστροφές, καθώς και εγκληματικές και τρομοκρατικές ενέργειες. Αποτελούνται από ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό και εμπειρογνώμονες της ΕΛΑΣ⁷⁵.

Μητρώο Εμπειρογνομόνων Πολιτικής Προστασίας

Στο εν λόγω μητρώο που τηρείται από τη ΓΓΠΠ προβλέπονται να εγγράφονται, πολίτες με εξειδικευμένη πιστοποιημένη γνώση και εμπειρία, οι οποίοι εντάσσονται στο δυναμικό της πολιτικής προστασίας προκειμένου να αξιοποιηθούν, στον τομέα διαχείρισης κρίσεων και αντιμετώπισης καταστροφών. Η λειτουργία του εν λόγω Μητρώου θα καθοριστεί μετά την έκδοση της σχετικής κανονιστικής απόφασης με τις λεπτομέρειες εφαρμογής που προβλέπεται από τον γγΠΠ⁷⁶.

Κέντρο Μελετών Διαχείρισης Κρίσεων (ΚΕΜΕΔΙΚ)

Το ΚΕΜΕΔΙΚ συστήνεται ως ΝΠΔ το οποίο υπάγεται, έχει έδρα και εποπτεύεται από τη ΓΓΠΠ, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και διοικείται από πενταμελές συμβούλιο. Πρόκειται για μια διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού, με σκοπό τη διεξαγωγή θεωρητικής και εφαρμοσμένης έρευνας και την εκπόνηση μελετών, ιδίως σε στρατηγικό επίπεδο, για θέματα που αφορούν στην πολιτική προστασία και τη διαχείριση κρίσεων και απειλών, καθώς και την παροχή υπηρεσιών, γνωμοδοτικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα, για τα θέματα αυτά προς τη ΓΓΠΠ ή άλλους φορείς. Επίσης, το ΚΕΜΕΔΙΚ θα μπορεί να αναλαμβάνει εκπαιδεύσεις

---

⁷⁴ Ν.2889/2001 άρθρο 20.

⁷⁵ Ν.3448/2006 άρθρο 23 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.3938/2011 άρθρο 12 και ΥΑ 5301/4/16-στ' /2014 (ΦΕΚ 2796/Β).

⁷⁶ Ν.4662/2020 άρθρο 7. Η αξιοποίηση εμπειρογνομόνων που επανακαθορίζεται στο Εθνικό Μηχανισμό προβλεπόταν και από το προϋφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, ως αρμοδιότητα της ΓΓΠΠ και αργότερα του ΕΣΚΕ για τον επιτόπου συντονισμό των ενεργειών αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών (ΠΔ 151/2004 άρθρο 6 όπως καταργήθηκε με την περίπτωση ιγ του άρθρου 125 του Ν.4249/2014 και Ν.4249/2014 άρθρο 68). Επίσης προβλεπόταν η συνεργασία της ΓΓΠΠ με ειδικούς εμπειρογνώμονες για την σύνταξη των γενικών σχεδίων (ΠΔ 151/2014 άρθρο 11).

κατόπιν ανάθεσης από οποιονδήποτε δημόσιο φορέα. Αναμένεται η έκδοση των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων για την οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία του⁷⁷.

Εθνική Σχολή Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων (ΕΣΔΚΑΚ)

Η ΕΣΔΚΑΚ συστήνεται ως ΝΠΔΔ, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, και εποπτεία που ασκείται από τους Υπουργούς Προστασίας του Πολίτη και Παιδείας με βασικές αρμοδιότητες στον τομέα της επιστημονικής έρευνας και της εκπαίδευσης του προσωπικού πολιτικής προστασίας, είτε αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με άλλους συναρμόδιους φορείς. Αποτελεί διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού. Η ΓΓΠΠ συνεργάζεται και χρηματοδοτεί την ΕΣΔΚΑΚ για την εκτέλεση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης⁷⁸.

Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) & και σχολές των επιχειρησιακών φορέων

Το ΕΚΔΔΑ είναι ένα ΝΠΔΔ και στα πλαίσια της βασικής αποστολής του διεξάγει πιστοποιημένα επιμορφωτικά σεμινάρια για το προσωπικό της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ των οποίων και αρκετά ενδιαφέροντα σεμινάρια στο γνωστικό αντικείμενο της πολιτικής προστασίας και της διαχείρισης των εκτάκτων αναγκών.

Περαιτέρω, οι επιχειρησιακοί φορείς (ΕΛΑΣ, ΠΣ, Ένοπλες δυνάμεις) μεριμνούν μέσω των σχολών τους για την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού τους στην άσκηση των καθηκόντων τους. Δεν αποτελεί διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού αλλά προβλέπεται η ΓΓΠΠ να συνεργάζεται με το ΕΚΔΔΑ για το σχεδιασμό προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του δυναμικού πολιτικής προστασίας.

---

⁷⁷ Ν.4662/2020 άρθρο 40. Σημειώνεται ότι με τις προϋφιστάμενες διατάξεις προβλεπόταν ένα αντίστοιχο ΝΠΔΔ με την επωνυμία Επιστημονικό και Ερευνητικό Κέντρο Πολιτικής Προστασίας (ΕΕΚΠΠ), το οποίο δεν στελεχώθηκε, δεν λειτούργησε ποτέ, και τελικά καταργήθηκε. Για τη σύστασή του εκδόθηκε το με το ΠΔ 338/2003 και καταργήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 3895/2010. Με το άρθρο 125 του Ν. 4249/2014, καταργήθηκε και το άρθρο 7 του Ν. 3013/2002 που προέβλεπε τη σύστασή του.

⁷⁸ Παρεμφερείς ρυθμίσεις είχαν θεσπιστεί με το Ν.4249/2014 άρθρο 69, όπου συστάθηκε η Εθνική Σχολή Πολιτικής Προστασίας (ΕΣΠΟΠ), με αρμοδιότητες σε θέματα εκπαίδευσης και επιστημονικής έρευνας η οποία όμως ουδέποτε οργανώθηκε στελεχώθηκε και λειτούργησε.

7.2 Λοιπές Διοικητικές Δομές

Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Πολιτικής Προστασίας

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Πολιτικής Προστασίας αποτελεί διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού. Υπάγεται στον γγΠΠ και έχει ως αποστολή: α) τον στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό του τομέα της Πολιτικής Προστασίας για την ενίσχυση της επιχειρησιακής και διοικητικής ικανότητας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων, β) την ανάπτυξη των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την ανάληψη διαχείρισης μέρους Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων και μη πράξεων στον εν λόγω τομέα. Η εν λόγω δομή βρίσκεται στη φάση στελέχωσης της με αποσπάσεις από άλλους φορείς⁷⁹.

Επιχειρησιακό Ταμείο Πρόληψης και Αντιμετώπισης Κινδύνων (ΕΤΠΑΚ)

Το ΕΤΠΑΚ είναι ΝΠΙΔ το οποίο υπάγεται στον γγΠΠ. Προκειμένου να διαχειρίζεται χρηματοδοτήσεις φορέων του δημοσίου, λοιπών νομικών προσώπων, χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων της ΕΕ, άλλων διεθνών οργανισμών και λοιπών φορέων του εξωτερικού, αναφορικά με τον σχεδιασμό, την εκπόνηση και υλοποίηση μελετών, έργων, εργασιών και προμηθειών για την πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο που συγκροτείται με απόφαση του γγΠΠ.

Ευρωπαϊκό Κέντρο Δασικών Πυρκαγιών (ΕΚΕΔΑΠ)

Με τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις περί πολιτικής προστασίας υπήχθη στη δομή της ΓΓΠΠ και λειτουργεί υπό την εποπτεία της το ΕΚΕΔΑΠ το οποίο ιδρύθηκε το 2002⁸⁰.

Σκοπός του ΕΚΕΔΑΠ, με έδρα στη ΓΓΠΠ, είναι η συλλογή χρήσιμων δεδομένων με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας στο πεδίο της πρόληψης, αντιμετώπισης και του συντονισμού δράσεων δασικών πυρκαγιών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και των Ευρωπαϊκών Κέντρων της Ανοικτής Μερικής Συμφωνίας (ΑΜΣ). Για την επίτευξη των σκοπών του, δύναται να συνεργάζεται με λοιπά Ευρωπαϊκά Κέντρα

⁷⁹ Συστάθηκε με το άρθρο 37 του Ν.4662/2020 όπως τροποποιεί το άρθρο 18 του Ν.4314/2014 και ΚΥΑ 124507/25-11-2020 (ΦΕΚ 5228/Β) «Διάθρωση της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, τομέα Πολιτικής Προστασίας» .

⁸⁰ Ν.4662/2020 άρθρο 43.

της ΑΜΣ, με επιστημονικούς, δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, να καταθέτει προτάσεις, να αναλαμβάνει έργα χρηματοδοτούμενα από το Συμβούλιο της Ευρώπης, άλλο διεθνή οργανισμό ή εθνική αρχή και να υλοποιεί κάθε συναφή δράση.

Το ΕΚΕΔΑΠ διοικείται από 9μελή Διοικούσα Επιτροπή που συγκροτείται και συγκαλείται με απόφαση του γγΠΠ και μπορεί να απαρτίζεται από καταξιωμένα και αναγνωρισμένα πρόσωπα της δημόσιας διοίκησης, της ιδιωτικής οικονομίας και της ακαδημαϊκής κοινότητας, οι οποίοι με τις γνώσεις και την πείρα τους θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη των σκοπών του νομικού προσώπου.

8. Εθελοντικές οργανώσεις και Πολιτική Προστασία

Στην αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης είναι αρκετές οι περιπτώσεις που οι αυξημένες απαιτήσεις παρέμβασης ξεπερνούν τις εκάστοτε κρατικές δυνατότητες είτε σε πραγματική βάση, είτε στο μέτρο των πραγμάτων που διατίθενται σε αυτόν τον τομέα. Έτσι, παγκοσμίως η τάση που αναπτύσσεται είναι η αυτοδιαχείριση των καταστάσεων, όπως εκφράζεται από το θεσμό (ή κίνημα) του εθελοντισμού (Στραβοσκούφης, 2006; Σημίτη, 2014).

8.1 Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας

Η ΓΓΠΠ σε μια πρώτη προσπάθεια οργάνωσης της κοινωνίας σε δίκτυα και την ανάδειξη την αποτελεσματικότητας των Εθελοντικών Οργανώσεων (ΕΟ) και των δυνατοτήτων παρέμβασης που έχουν, λειτούργησε πιλοτικά από το 2001, το Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας (το οποίο θεσμοθετήθηκε με νόμο ένα χρόνο αργότερα), με σκοπό την πιο συστηματική αξιοποίηση των ΕΟ στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Οι ΕΟ θεωρούνται πόροι και συμμετέχουν ενεργά στο σύστημα Πολιτικής Προστασίας.

Ως εθελοντής πολιτικής προστασίας ορίζεται το φυσικό πρόσωπο μέλος εθελοντικής οργάνωσης, το οποίο εντάσσεται στο δυναμικό της πολιτικής προστασίας και παρέχει σε συνεργασία με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και λοιπούς επιχειρησιακούς φορείς, άμισθη και μη κερδοσκοπική υπηρεσία (Μπουρίκος & Σωτηρόπουλος, 2014).

Σήμερα στη ΓΓΠΠ τηρείται Μητρώο Εθελοντικών Οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας όπου οι ΕΟ εντάσσονται σε αυτό με απόφαση του γγΠΠ, με ειδική αναφορά στη χωρική εμβέλεια δράσης τους (Επικράτεια, Περιφέρεια, ΠΕ, Δήμος). Η επιχειρησιακή τους ένταξη προβλέπεται με την ενεργή συμμετοχή τους στα Συντονιστικά Όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Οι Εθελοντικές Οργανώσεις Πολιτικής Προστασίας υποστηρίζουν τους κρατικούς φορείς σε όλες τις φάσεις του κύκλου καταστροφών, μέσω των παρακάτω δράσεων:

Επιχειρησιακές δράσεις που αφορούν σε (Κοκολάκης, 2019):

- Δράσεις δασοπροστασίας για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών
- Δράσεις δασοπυρόσβεσης για την καταστολή των δασικών πυρκαγιών

- Δράσεις αστικής πυρόσβεσης για την καταστολή πυρκαγιών σε αστικό περιβάλλον
- Δράσεις πρώτων βοηθειών για την εφαρμογή ακολουθίας ενεργειών αποτροπής επιδείνωσης της κατάστασης τραυματιών ή ασθενών
- Δράσεις έρευνας και διάσωσης που αφορούν στη διαδικασία εντοπισμού και παροχής βοήθειας σε ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνδυνο ή απειλούνται από επικείμενο κίνδυνο

Υποστηρικτικές δράσεις που αφορούν σε:

- Δράσεις τηλεπικοινωνιών
- Δράσεις ψυχολογικής υποστήριξης
- Δράσεις ενημέρωσης και προειδοποίησης
- Δράσεις μέριμνας πληγέντων
- Δράσεις μεταφορών
- Δράσεις οργάνωσης και λειτουργίας χώρων συγκέντρωσης

Η οργάνωση των ΕΟ ως προς την νομική τους μορφή, συνήθως ακολουθεί τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα σχετικά με την ίδρυση συλλόγων, σωματείων, νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, μη κυβερνητικών οργανώσεων κ.λπ.

8.2 Προκλήσεις του συστήματος Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας

Οι βασικές διατάξεις που ρύθμιζαν μέχρι το 2014 τα θέματα των ΕΟ στο σύστημα Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνονταν στο άρθρο 14 του Ν.3013/2002 όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε⁸¹.

Με τα άρθρα 118 και 119 του Ν.4249/2014 επαναπροσδιορίστηκε το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, με γνώμονα την ενσωμάτωση των πορισμάτων της πρακτικής εμπειρίας, προκειμένου να υπάρξει η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του εν λόγω θεσμού. Ειδικότερα, ορίστηκαν καταρχάς οι βασικές έννοιες που χαρακτηρίζουν το Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας, προβλέπονταν οι κατηγορίες, οι προϋποθέσεις

⁸¹ Ν.3536/2007 άρθρο 27 παρ. 3, Ν.3613/2007 άρθρο 18 παρ. 3, συμπληρώθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 100 του Ν.4173/2013.

και η διαδικασία ένταξης των ΕΟ υπό την σκέπη της ΓΓΠΠ. Στη συνέχεια, προβλέπονταν τα σχετικά με την εκπαίδευση των Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους σε επιχειρήσεις τακτικού επιπέδου. Επιπρόσθετα, περιγράφεται με λεπτομέρεια ο τρόπος, το πλαίσιο και το εύρος επιχειρησιακής εμπλοκής, η αρμοδιότητα κινητοποίησης και ο συντονισμός των εθελοντών. Επίσης, γινόταν αναφορά στην αρμοδιότητα περί της εποπτείας και αξιολόγησης της επιχειρησιακής δράσης των ΕΟ καθώς και στα σχετικά με τη στολή, τα διακριτικά και το ατομικό δελτίο αυτών.

Ακόμη, στην εν λόγω διάταξη ρυθμίστηκαν θέματα ηθικών αμοιβών και κυρώσεων των εθελοντών για εξαιρετικές πράξεις, υπερβαίνουσες το μέτρο εκτέλεσης των καθηκόντων τους και για μη ανταπόκριση ή πλημμελή εκτέλεση των υποχρεώσεων τους. Τέλος, προβλεπόταν ρυθμίσεις για το ζήτημα της ασφαλιστικής κάλυψης των Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας, που αποτελούσε πάγιο αίτημά τους, καθώς και η εξασφάλιση διαθεσιμότητας αυτών που είναι υπάλληλοι του Δημοσίου, ΝΠΔΔ, κρατικών ΝΠΙΔ ή του ιδιωτικού τομέα, για όσο χρόνο μετέχουν υπό την ανωτέρω ιδιότητα στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, εφόσον κληθούν από τους αρμόδιους φορείς να συμμετέχουν, όπως επίσης και η οικονομική τους ενίσχυση από πόρους του ετήσιου προϋπολογισμού της ΓΓΠΠ.

Το ανωτέρω σχετικό πλαίσιο υπήρξε προβληματικό τόσο ως προς τις ρυθμίσεις που εισήγαγε, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ελλιπείς και αποσπασματικές, όσο και εξαιτίας του γεγονότος της μη έκδοσης των προβλεπόμενων κανονιστικών πράξεων και κατά συνέπεια της μη εφαρμογής των σχετικών νομοθετικών προβλέψεων.

Οι ανωτέρω διατάξεις παρέμειναν σχεδόν καθ' ολοκληρίαν «κενό γράμμα του νόμου».

Με την ψήφιση του Ν.4662/2020 (ΦΕΚ 27Α) αναβαθμίστηκε εκ νέου το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο με παρόμοιες ρυθμίσεις, η εφαρμογή των οποίων εξαρτάται από την έκδοση σειράς σχετικών κανονιστικών διατάξεων.

8.3 Ο ρόλος των ΟΤΑ α' βαθμού στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων

Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης στους ΟΤΑ α' βαθμού, προβλέπεται επίσης στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Προβλέπεται η δημιουργία εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης⁸².

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω και τις εκτεταμένες αρμοδιότητες των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ σε όλες τις φάσεις της διαχείρισης των καταστροφών, αρκετοί είναι οι ΟΤΑ που αναπτύσσουν ΕΟ για την υποστήριξη του έργου τους.

8.4 Ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων

Το Πυροσβεστικό Σώμα είναι ιδιαίτερο Σώμα Ασφαλείας και έχει ως αποστολή του την ευθύνη και τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της αντιμετώπισης των πυρκαγιών και των πλημμυρών, καθώς και την παροχή συνδρομής για τη διάσωση των ατόμων και των υλικών αγαθών που απειλούνται από αυτές. Ως «επιχειρησιακός σχεδιασμός» νοείται η οργάνωση, η διαχείριση και ο συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων δυνάμεων και μέσων πυρόσβεσης και διάσωσης, συμπεριλαμβανομένου και του εξοπλισμού αυτών. Ο «επιχειρησιακός σχεδιασμός» περιλαμβάνει ενέργειες που εξασφαλίζουν τον έγκαιρο εντοπισμό, την αναγγελία και επέμβαση, προκειμένου να επιτυγχάνεται η άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση όχι μόνο των πυρκαγιών και των κινδύνων που απορρέουν από αυτές, αλλά και κάθε κινδύνου από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές⁸³.

Στο πλαίσιο αυτό για την εκπλήρωση της αποστολής του είναι αποκλειστικά αρμόδιο για τη διαχείριση και το συντονισμό των ΕΟ που εμπλέκονται σε δράσεις δασοπροστασίας-δασοπυρόσβεσης.

---

⁸² Άρθρο 75 του Ν.3473/2006 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.4635/2019.

⁸³ Ν.4662/2020.

8.5 Ο ρόλος των φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης στη διαχείριση Εθελοντικών Οργανώσεων

Θεσμικές ρυθμίσεις αξιοποίησης και των δράσεων των ΕΟ από άλλους φορείς της κεντρικής διοίκησης αναφέρονται σε διάφορα νομοθετήματα. Για παράδειγμα:

Το Υπουργείο Εξωτερικών είναι αρμόδιο για το συντονισμό των δράσεων που εκτελούνται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και που αποβλέπουν σε αναπτυξιακούς σκοπούς ή στην παροχή ανθρωπιστικής ή επισιτιστικής βοήθειας σε περίπτωση φυσικών καταστροφών ή άλλων έκτακτων καταστάσεων. Η Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) του Υπουργείου Εξωτερικών, τηρεί το Ειδικό Μητρώο στο οποίο εγγράφονται οι οργανώσεις ύστερα από αίτησή τους⁸⁴. Η σύσταση της ΥΔΑΣ αποτέλεσε ένα σημείο εξέλιξης και προόδου των σχέσεων των ΕΟ και της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, αφού ουσιαστικά οριοθετείται ένα πλαίσιο άσκησης εξωτερικής πολιτικής για την εκτέλεση προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας, με τη χρηματοδότηση προγραμμάτων μη Κυβερνητικών και άλλων συναφών οργανώσεων⁸⁵. Η πρωτοφανής κινητοποίηση των Ελληνικών ΕΟ για παροχή βοήθειας στα θύματα του σεισμού στη Βορειοδυτική Τουρκία το 1999 και η αντίστοιχη των Τουρκικών ΕΟ στον καταστροφικό σεισμό στην Αθήνα ένα μήνα αργότερα, υποστηρίζεται ότι αποτέλεσε φορέα και αυθεντικό εκφραστή της -έστω και σε επίπεδο soft politics -ελληνοτουρκικής προσέγγισης («διπλωματία των σεισμών»).

Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) τηρείται ειδικό μητρώο για τις περιβαλλοντικές οργανώσεις τις οποίες χρηματοδοτεί και οργανώνει δράσεις για την περιβαλλοντική προστασία⁸⁶.

Το Υπουργείο Υγείας αναγνωρίζοντας τη σημασία και την προσφορά του εθελοντισμού, τηρεί ειδικό μητρώο, συντονίζει και χρηματοδοτεί ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εθελοντικής παροχής υπηρεσιών υγείας ή της κοινωνικής φροντίδας σε πληθυσμιακές ομάδες και ομάδες που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

⁸⁴ Ν.2731/99 άρθρο 13 (ΦΕΚ 138Α).

⁸⁵ Πράξη 8/2005 ΙΥ Τμ. Ελ. Συν.

⁸⁶ Ν.3889/2010 (ΦΕΚ 182Α) «Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις».

8.6 Κίνητρα προσέλκυσης εθελοντών

Τα κίνητρα, οι στόχοι, οι ανάγκες που προσπαθούν να ικανοποιήσουν ή ακόμη και οι ανταμοιβές που επιδιώκουν να λάβουν οι άνθρωποι που ενεργοποιούνται μέσω του εθελοντικού κινήματος, έχουν απασχολήσει τους ερευνητές κοινωνικής συμπεριφοράς διεθνώς και υπάρχουν αρκετές σχετικές μελέτες. Πολλές από αυτές βασίστηκαν σε άλλες παρεμφερείς που έχουν να κάνουν με τα κίνητρα και τους στόχους που ικανοποιούνται μέσω της εργασίας. Μερικές από αυτές διαφοροποιούν ή συγκρίνουν τα κίνητρα ανάλογα τον τομέα δράσης της εθελοντικής συμμετοχής (π.χ. στον τομέα της πολιτικής προστασίας, της προστασίας του περιβάλλοντος κ.ά.), το χρόνο της απασχόλησης και τη συχνότητα της εθελοντικής προσφοράς (π.χ. συμμετοχή σε μακράς διάρκειας κοινωνικές υπηρεσίες ή βραχείας διάρκειας σε μεμονωμένα γεγονότα όπως μια φυσική καταστροφή). Στην περισσότερες περιπτώσεις είναι δύσκολο ένας εθελοντής να απαντήσει μονοδιάστατα σχετικά με το ποιο είναι το κίνητρο που τον ώθησε να ασχοληθεί με τον εθελοντισμό (Twing & Mosel. 2017).

Πολυάριθμες μελέτες έχουν δείξει ότι η ενασχόληση με τον εθελοντισμό είναι ένας συνδυασμός από διάφορους λόγους. Τα κίνητρα των εθελοντών αποτελούν ένα οργανωμένο μοτίβο στόχων, συναισθηματικών διαδικασιών και αντιλήψεων τα οποία διαφοροποιούνται ακόμη και στο ίδιο το άτομο αναλόγως του είδους, του χώρου, της διάρκειας της εθελοντικής προσφοράς, των χαρακτηριστικών του ατόμου (φύλο, ηλικία, εργασία) καθώς και γενικά της ατομικότητάς του (π.χ. ατομικό σύστημα αξιών) και των αντανάκλασεων του περιβάλλοντος (π.χ. κοινωνική κουλτούρα). Ο προσδιορισμός αυτών των κινήτρων είναι εξαιρετικά σημαντικός για την υιοθέτηση στρατηγικών παρακίνησης των εθελοντών, καθώς επίσης και για τον προσδιορισμό του είδους, της ποσότητας και της ποιότητας της εργασίας που καλούνται να παράσχουν (Παναγιωτάκης, 2011).

Στο πλαίσιο αυτό, κίνητρα προσέλκυσης που θεσπίζονται έχουν να κάνουν με μοριοδότηση εθελοντών για σχετικές θέσεις του δημοσίου, εκπαίδευση, ασφαλιστική κάλυψη, δημόσια αναγνώριση και επιβράβευση των εθελοντών, παροχή Μέσων Ατομικής Προστασίας και λοιπού εξοπλισμού, έξοδα μετακίνησης, φοροαπαλλαγές ή άλλες παροχές όπως δωρεάν είσοδος σε δημόσια θεάματα ή αθλητικούς χώρους.

Στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο έχουν θεσπιστεί μια σειρά κινήτρων προσέλκυσης των εθελοντών τα οποία όμως χαρακτηρίζονται ως ανεπαρκή, αποσπασματικά ή ανεφάρμοστα. Παράλληλα, είναι αρκετές οι περιπτώσεις που οι εθελοντές επωμίζονται σε ατομικό επίπεδο δαπάνες που αφορούν την εθελοντική τους δράση.

Συμπεράσματα

Οι γεωδυναμικές διεργασίες, η εξελισσόμενη κλιματική αλλαγή, αλλά και η εκθετικά αυξανόμενη τρωτότητα των συστημάτων που συγκροτούν τη σύγχρονη κοινωνία, πυροδοτούν μια επιταχυνόμενη διαδικασία εκδήλωσης καταστροφών, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Νέες μορφές καταστροφών, ευρύτερες πληττόμενες περιοχές, συνδυασμένοι κίνδυνοι, πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις μεταξύ των φυσικών φαινομένων και ταυτόχρονη εκδήλωση φυσικών, τεχνολογικών, περιβαλλοντικών καταστροφών, προκαλούν επιπτώσεις που αυξάνονται με εκθετικό ρυθμό, αποτελούν πρόκληση για την επιστημονική έρευνα και απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό από τις κυβερνήσεις και τους επιχειρησιακούς φορείς, αλλά και πλήρη συνεργασία των κοινωνικών, τοπικών και περιφερειακών φορέων και κυρίως του γενικού πληθυσμού.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια την αύξηση της συχνότητας εκδήλωσης ακραίων καιρικών φαινομένων που δημιουργούν σοβαρούς φυσικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους και καταστροφές⁸⁷. Η σημαντικότητα του κινδύνου υπολογίζεται ως προς τη συχνότητα ή την πιθανότητα εμφάνισης και των επιπτώσεών του, οι οποίες αφορούν την ανθρώπινη ζωή και υγεία, την οικονομία, το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η χώρα είναι οι σεισμοί, οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, τα ακραία καιρικά φαινόμενα (υψηλές θερμοκρασίες, παγετοί, ανεμοστρόβιλοι), κατολισθήσεις, οι ηφαιστειακές εκρήξεις (πιθανός κίνδυνος), οι κίνδυνοι από ανθρωπογενείς δραστηριότητες είτε ακούσιες (βιομηχανικά τεχνολογικά ατυχήματα, ραδιολογικά/πυρηνικά ατυχήματα) είτε εκούσιες που χαρακτηρίζονται ως αναδυόμενοι κίνδυνοι (κίνδυνοι στον κυβερνοχώρο, μεγάλης κλίμακας τρομοκρατικές επιθέσεις). Στα ανωτέρω προστίθενται και οι υγειονομικοί κίνδυνοι όπως της πρόσφατης πανδημίας του Covid-19 όπου η ΓΠΠΠ ανέλαβε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την αντιμετώπισή της. Οι κίνδυνοι αυτοί αναδεικνύουν την τρωτότητα και την ευπάθεια των σύγχρονων κοινωνιών και κατ' επέκταση την αναγκαιότητα αναβάθμισης των μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων τόσο διεθνώς αλλά και στη χώρα.

---

⁸⁷ Την περίοδο 2006-2018 οι οικονομικές ζημιές που προκλήθηκαν μόνο από τις μείζονες κλίμακας φυσικές καταστροφές (πλημμύρες, πυρκαγιές, σεισμούς) ανέρχονται σε €3,4 δις. (Πηγή: DGRegio, EU Solidarity Fund Interventions since 2002, November 2019).

Η διαχείριση κρίσεων και η αντιμετώπιση των κινδύνων από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές αποτελεί βασική προτεραιότητα κάθε εθνικής κυβέρνησης. Οι καταστροφές στη Μάνδρα και στο Μάτι ανέδειξαν με τραγικό τρόπο την απουσία ενός αξιόπιστου μηχανισμού πρόληψης και αντιμετώπισης των πάσης φύσεως κινδύνων στη χώρα μας. Ιδιαίτερα για τις φυσικές καταστροφές - με γενεσιουργό αιτία την εκδήλωση ακραίων καιρικών φαινομένων ως απόρροια της κλιματικής αλλαγής - παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο σημαντική αύξηση της συχνότητας εκδήλωσής τους, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη εναρμόνισης της χώρας με τις διεθνώς υπάρχουσες βέλτιστες πρακτικές αλλά και τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση κρίσεων και την αντιμετώπιση κινδύνων.

Πρόσφατα η χώρα μας απέκτησε ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για την πολιτική προστασία με γενικό τίτλο «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων» (Ν.4662/2020), η εφαρμογή του οποίου αναμένεται να συμβάλει στη μείωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τα βασικά σημεία του νέου νόμου, που έχουν χαρακτηριστεί ως τομή στην αντιμετώπιση κινδύνων καταστροφών από τους αρμόδιους φορείς είναι τα εξής:

- Ενίσχυση της εκπαίδευσης και του εθελοντισμού, με τη δημιουργία Εθνικής Σχολής Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, στην οποία εντάσσονται η Πυροσβεστική Ακαδημία, η Ακαδημία Πολιτικής Προστασίας και το Κέντρο Ειδικών Εκπαιδεύσεων.
- Δημιουργία κάθετης δομής για όλους τους κύκλους διαχείρισης καταστροφών, με έναν Εθνικό Διοικητή, 13 Περιφερειακούς Συντονιστές και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα, τα οποία θα διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και προηγμένα συστήματα επικοινωνίας, διασφαλίζοντας το συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων.
- Δημιουργία Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΣΚΕΔΙΚ), διασφαλίζοντας τον επιχειρησιακό συντονισμό.
- Διασφάλιση της απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων, με τη δημιουργία Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ, Επιχειρησιακού Ταμείου Πρόληψης και Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κέντρου Μελετών Διαχείρισης Κρίσεων.

- Καθιέρωση και εξασφάλιση διασύνδεσης με την επιστημονική κοινότητα, με την ίδρυση μόνιμου Επιστημονικού Συμβουλίου Πολιτικής Προστασίας, τη θέσπιση του ΕΚΕΔΑΠ (Ευρωπαϊκό Κέντρο Δασικών Πυρκαγιών), καθώς και την σύσταση Εθνικής Βάσης Δεδομένων Κινδύνου και Απειλών και τη χάραξη Εθνικής Πολιτικής Μείωσης Κινδύνου και Καταστροφών.

Οι αυξημένοι κίνδυνοι και η απουσία ενός αξιόπιστου και αποτελεσματικού Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας επισημαίνονται και στην πρόσφατη (Φεβρουάριος 2020) αξιολόγηση της χώρας στο πλαίσιο της διαδικασίας του Εαρινού Εξαμήνου⁸⁸, ενώ η αναγκαιότητα παρεμβάσεων για την πρόληψη κινδύνων και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές περιλαμβάνεται στις προτεινόμενες υψηλής προτεραιότητας επενδύσεις χρηματοδότησης από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)⁸⁹.

Στο πλαίσιο αυτό η επιτάχυνση των διαδικασιών για να καταστεί πλήρως λειτουργική η επιχειρησιακή δομή του «Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων» το συντομότερο χρονικό διάστημα, αποτελεί το βασικό στόχο της περιόδου 2020-2030, ο οποίος εξυπηρετείται μέσω της εκπόνησης ενός συνεκτικού ολιστικού/ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ριζική αναβάθμιση υποδομών, τεχνικού εξοπλισμού, ανθρώπινων πόρων, γνωσιακού υποβάθρου, ενσωμάτωσης των ΤΠΕ, μεταφοράς/εφαρμογής των αποτελεσμάτων της έρευνας και τεχνολογίας και την προώθηση της καινοτομίας στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

Η ψήφιση του Ν.4662/2020 αποτέλεσε θεωρητικά το σημείο εκκίνησης για τη ριζική αναμόρφωση της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα στη βάση ενός σχεδιασμού δεκαετίας. Ωστόσο, η εφαρμογή του εν λόγω νόμου ανεστάλη -και έως σήμερα δεν ισχύει- με το άρθρο 4, παρ. 4 της από 14-3-2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, σύμφωνα με την οποία αναβίωσε⁹⁰ το προηγούμενο νομικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας (Ν.3013/2002, όπως ίσχυε με τον Ν.4249/2014), αυτό που σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση κρίθηκε ουσιαστικά ως ακατάλληλο για την προστασία της

⁸⁸ Commission Staff working Document Country Report Greece (2020). Accompanying the document Communication from the commission to the European Parliament, the European Council, the Council, The European Central Bank and the Eurogroup 2020. European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No. 1176/2011 [COM(2020) 150 final] p.71.

⁸⁹ Annex D: Investment Guidance On Cohesion Policy Funding 2021-2027 For Greece, pp. 71,72.

⁹⁰ Με απόφαση του γγΠΠ (αρ. πρωτ. 8778/14-3-2020),

ζωής και παρουσίας των πολιτών, καθώς «θεωρήθηκε απαρχαιωμένο και μη δυνάμενο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και προσδοκίες της ελληνικής κοινωνίας, αφού καταδείχθηκαν λειτουργικές αδυναμίες και διαρθρωτικές αγκυλώσεις σε επίπεδο συντονισμού...». Κι αυτό διότι μέχρι σήμερα δεν έχει προχωρήσει η έκδοση των απαιτούμενων κανονιστικών πράξεων και η υλοποίηση των σχετικών διαδικασιών, όπως της λειτουργίας των 13 Περιφερειακών Κέντρων Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΚΕΠΠ).

Παρά τα προεκτεθέντα φαινόμενα δυσλειτουργίας του μηχανισμού πολιτικής προστασίας, εξαιτίας της συνύπαρξης και της εφαρμογής δύο νομικών πλαισίων (προηγούμενο και νέο/ανεφάρμοστο), με διαφορετική δομική συγκρότηση (διαφορετική φιλοσοφία, όργανα, λειτουργίες, διαδικασίες κ.ά.), που ούτως ή άλλως δημιουργούν φαινόμενα δυσλειτουργίας, το φαινόμενο του αναποτελεσματικού συντονισμού, της εύρυθμης λειτουργίας του κράτους και εν γένει της διαχείρισης των φυσικών καταστροφών, οφείλεται, πλέον άλλων ευθυνών σε επίπεδο πρόληψης, στην πλημμελή και αναποτελεσματική διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Η επιστημονική κοινότητα, οι επιχειρησιακοί φορείς και η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, δηλαδή οι τρεις πυλώνες μιας αποτελεσματικής πολιτικής προστασίας, έχουν ελάχιστο χρόνο προκειμένου συντεταγμένα να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Υπάρχει μια νέα πραγματικότητα που διαφέρει από την παλαιά εποχή και συνίσταται, μεταξύ άλλων, στην πολυπλοκότητα των κινδύνων, την εμφάνιση νέων μορφών κρίσεων και περισσότερων ακραίων γεγονότων, στη μεγαλύτερη κλίμακα καταστροφών που σημειώνονται και σε νέες γεωγραφικές περιοχές και στις τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Πρόκειται για μια επιταχυνόμενη διαδικασία που προϋποθέτει νέες προσεγγίσεις.

Εν τέλει, το πρόβλημα στη χώρα μας δεν συνίσταται τόσο στο ποιο είναι το κατάλληλο σύστημα Πολιτικής Προστασίας, αλλά στην εφαρμογή μιας καινοτόμου πολιτικής για την Πολιτική Προστασία. Ένα απίθανο, αυτοτροφοδοτούμενο σύστημα γραφειοκρατικών διαδικασιών, καθηλώνει τα πάντα και ειδικά στον τομέα της διαχείρισης των κινδύνων ενέχει καταστροφικά αποτελέσματα.

Σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο, μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του περασμένου Αυγούστου, εν μέσω κλιματικής κρίσης και πανδημίας, αλλά και ενόψει αναβάθμισης και αναδιοργάνωσης του Μηχανισμού της Πολιτικής Προστασίας στη χώρα μας, η

Πολιτική Προστασία καλείται να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και τα προβλήματα, θέτοντας ως προτεραιότητες:

- Την πρόληψη, για κάθε κίνδυνο ξεχωριστά, αξιοποιώντας όλο το σχετικό επιστημονικό δυναμικό της χώρας και με την καθοδήγηση του Εθνικού Επιστημονικού Συμβουλίου της Πολιτικής Προστασίας που επιτέλους πρέπει, όπως προβλέπεται, άμεσα να συσταθεί.
- Την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου και την τροποποίηση των Γενικών και Ειδικών Επιχειρησιακών Σχεδίων, καθώς και την ουσιαστική εμπλοκή των Δήμων και των Περιφερειών της χώρας με αυξημένες προτεραιότητες.
- Την αγορά σύγχρονου κατάλληλου εξοπλισμού, κατόπιν λεπτομερής ανάλυσης των αναγκών και αξιολόγησης των προτάσεων, μέσω διαγωνισμών που θα υπόκεινται σε ταχείες διαδικασίες.
- Την εκπαίδευση και ενημέρωση σε όλα τα επίπεδα σε σχολεία, ειδικές πληθυσμιακές ομάδες και γενικό πληθυσμό.
- Την κατάρτιση επιχειρησιακών στελεχών, στελεχών δημόσιας διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, αιρετών και μελών εθελοντικών οργανώσεων με πιστοποιημένες διαδικασίες σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της χώρας, και όχι μέσω επισπευμένων (fast track) διαδικασιών με αμφισβητούμενο μαθησιακό αποτέλεσμα.
- Τη βελτίωση Επιχειρησιακών Σχεδίων με ουσιαστικές επιχειρησιακές ασκήσεις πεδίου που θα βελτιώσουν την ικανότητα επέμβασης και όχι ασκήσεις μόνο για προβολή στα ΜΜΕ.
- Την οργάνωση και την αξιοποίηση των εθελοντικών οργανώσεων, που αγωνιωδώς αναμένουν ουσιαστικό ρόλο και οι οποίες μπορούν αποδεδειγμένα να εμπλακούν στα επίπεδα έκτακτης ανάγκης, απόκρισης και αποκατάστασης, καθώς και την υπαγωγή τους στους Δήμους και στις Περιφέρειες.
- Τη βελτίωση του συντονισμού και της διαλειτουργικότητας των εμπλεκόμενων φορέων στο μέτωπο των μεγάλων καταστροφών, με άμεση συνδρομή των επιστημονικών φορέων, οι οποίοι θα παρέχουν κρίσιμες επιχειρησιακές πληροφορίες πεδίου για την εμφάνιση και εξέλιξη συνοδών καταστροφικών φαινομένων.

- Την αναβάθμιση του ρόλου των ΜΜΕ, για τη μετάδοση της έγκυρης και μόνο πληροφορίας. Βελτιστοποίηση της εφαρμογής του 112, το οποίο λειτουργεί με μηνύματα γενικού χαρακτήρα και δεν εξειδικεύει χωρικά, ποσοτικά και ποιοτικά την εμφάνιση του κινδύνου.
- Την αναβάθμιση της ανθεκτικότητας όλων των συστημάτων, ειδικότερα των υποδομών, των κατασκευών και των life lines κατά τη φάση αποκατάστασης και επαναφοράς, μέσα από τη σύνταξη και εφαρμογή εθνικών κανονισμών για κάθε κίνδυνο, αντίστοιχο με τον Ελληνικό Αντισεισμικό Κανονισμό του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), ο οποίος έχει καταστήσει τη χώρα μας σεισμικά άτρωτη.

Οι ανωτέρω προτάσεις θα πρέπει να έχουν υψηλή προτεραιότητα δεδομένου ότι το όλο σύστημα της Πολιτικής Προστασίας θα επιβαρυνθεί σημαντικά και θα κινδυνεύσει με αποδιοργάνωση, λόγω της εκθετικά αυξανόμενης συχνότητας των καταστροφικών φαινομένων εξαιτίας της κλιματικής κρίσης.

Ένα νέο Επιχειρησιακό Διαχειριστικό δόγμα θα πρέπει απαραίτητα να ενσωματώνει τα νέα δεδομένα που αντιστοιχούν σε περισσότερα ακραία φαινόμενα, νέους κινδύνους και κρίσεις, σε μη αναμενόμενες περιοχές, συνθετότητα των καταστροφών και εκτός συνήθων χρονικών ορίων εμφάνισης.

Βιβλιογραφία – Κατάλογος πηγών

- Twigg, J., & Mosel, I. (2017). Emergent groups and spontaneous volunteers in urban disaster response. *Environment and Urbanization* 29, 443-458.
- Γκουντρίχου, Χ., & Δανδουλάκη, Μ. (2017). *Διαχείριση καταστροφών και κρίσεων σε Εθνικό και Διεθνές επίπεδο – Διεθνής Διαμεσολάβηση*. Αθήνα (Β' έκδοση).
- Δανδουλάκη, Μ. (2011). *Καλλικράτης - Πολιτική Προστασία και Αυτοδιοίκηση*. ΕΕΤΑΑ. Διαθέσιμο στο: <https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/144.pdf>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο & Συμβούλιο της ΕΕ (2021). *Ευρωπαϊκή πολιτική προστασία*. [Online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/civil-protection/>
- Θεοδώρου, Φ. (2013). *Οι δομές και ο σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα*. Conference: Exposec Defense World. Building Strategic Alliances, Αθήνα.
- Καραμάνου, Α. (2021). *Πολιτική Προστασία και Διαχείριση Κινδύνων*. «Το Ελληνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας». Αθήνα: ΕΚΔΔΑ.
- Κοκολάκης, Κ. (2019). Ο ρόλος των εθελοντών Πολιτικής Προστασίας στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. *Ημερίδα με θέμα «Φυσικές Καταστροφές – Από την Πρόληψη ως την διαχείριση*. ΤΕΕ/ΤΚΜ, Θεσσαλονίκη. Διαθέσιμο στο: http://tkm.tee.gr/wp-content/uploads/2019/05/Kokolakis_Fysikes_Katastrofes.pdf
- Λέκκας, Ε., & Ανδρεάδης, Ε. (2015). *Εισαγωγή στην θεωρία της διαχείρισης καταστροφών και κρίσεων*. Αθήνα.
- Μπουρίκος, Δ., & Σωτηρόπουλος, Δ. (2014). *Οικονομική Κρίση, Κοινωνική Πρόνοια και Κοινωνία των Πολιτών*. ΕΛΙΑΜΕΠ. Διαθέσιμο στο: <https://www.snf.org/media/3069921/ELIAMEP-Report.pdf>
- Νόμος 3013/2002 (ΦΕΚ 102/Α' 1.5.2002). *Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις*. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-politike-prostasia-psea-pallaike-amyna/n-3013-2002.html>
- Νόμος 4249/2014 (ΦΕΚ 73/Α' 24.3.2014). *Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης*

και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις. Διαθέσιμο στο: https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2020-05/73a_2014.1467976424246.pdf

Νόμος 4662/2020 (ΦΕΚ 27/Α' 7.2.2020). *Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις*. Διαθέσιμο στο: https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2020-02/27%CE%91_2020.pdf

Παναγιωτάκης, Α. (2011). *Motives of Voluteers Firefighters – Forest Firefighters in Greece*. Hellenic – German Civil Protection Workshop «Volunteerism in Civil Protection», 17 Ιουνίου, Αθήνα. Διοργάνωση: ΓΓΠΠ..

Πρεβεδούρου, Ε. (2020). *Συλλογικά Όργανα Διοίκησης*. [Online] Διαθέσιμο στο: <https://www.prevedourou.gr/>

Σαπουντζάκη, Κ., & Δανδουλάκη, Μ. (2016). *Κίνδυνοι και Καταστροφές. Έννοιες και Εργαλεία Αξιολόγησης, Προστασίας, Διαχείρισης*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Σημίτη, Μ. (2014). Κράτος και εθελοντικές οργανώσεις την περίοδο της οικονομικής κρίσης. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* 42, 36–61.

Στραβοσκούφης, Θ. (2006). Κοινωνική ανάπτυξη, κοινωνία πολιτών και ΜΚΟ. Ένας διαδραστικός θεσμικός μηχανισμός. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 120, 93–133.

Υπουργική Απόφαση 1299/2003 (ΦΕΚ 423/Β' 10.4.2003). *Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»*. Διαθέσιμο στο: https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2019-07/423b_03.1179146900327.pdf

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). *Έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων για το Σχέδιο Νόμου «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις»*. Διαθέσιμο στο:

<http://www.opengov.gr/yptp/wp-content/uploads/downloads/2019/12/ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ-ΕΚΘΕΣΗ-στο-σχέδιο-νόμου.pdf>

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). *Σχέδιο νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις»*. Διαθέσιμο στο: https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/Σχέδιο%20Νόμου_1_2.pdf

Βουλή των Ελλήνων (2020). *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις»*. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/prostasia%20politi-synolo.pdf>